

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél íven jelenik meg. — Előfizetési díj 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 pft. vagy 4 ft. 20 kr. uj pénzben. Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Bacsinszky András, munkácsi g. e. püspök.

(1731—1809.)

A történelem bizonyítja, hogy hazánkban a görög egyesültek ősei a magyarok őseivel egykorúak. A görög-egyesültek századok óta a magyar nemzetbe olvadva, a haza alkotásában s — még akkor is, midőn a többi népfajok elpártoltak — védelmében mindenkor együtt működtek; napjainkban is a magyar nemzetiség és irodalom legbuzgóbb hívei közé tartoznak.

E vallásfelekezeti egyik legnagyobb érdemű fiának emlékét üjtjük meg e sorokban. Itt veszik tisztelt olvasóink Bacsinszky Andrásnak a munkácsi egyházmegyei görög-egyesültek néhai hírneves püspökének tisztos arczképét, s életfolyamának vázlatát, a templomi ünnepélykor használni szokott ékes püspöki pálcza és korona forma süveggel együtt. E kép őt élte alkonyán, 73. éves korában ábrázolja. Ez érdemdus egyháznagy lángesze és finom tapintata által 36. évi főpásztorkodási ideje alatt püspök utódainak, klerusának, népének, más részről a közjónak, az emberiségnek, annyi üdvös, és boldogító hasznost eszközölt, mennyit egy rövid emberi életen át kivinni, csupán a sors különös kegyence képes. Működése gyümölcsét jelenleg is élvezzi a munkácsi megye; azért ámbár 50 éve már, hogy e nagyérdemű egyháznagy életének fáklyája kialudt, emléke mindaddig fennmarad, míg a hála nem lesz idegen e megye irjainak keblében.

Született 1731-ik évben Ung-megye Benetine helységében, hol apja lelkész volt; iskolai pályáját a közel fekvő ungvári iskolában a Jézus-társaságbeli atyák alatt kezdette, kik már zsenge korában felismervén benne a fényes tehetséget, utmutatásai és nevelői tapintatuk által elméje kincseit mindinkább gazdagították, később a nagy-szombati papnöveldeben bevégezvén a hittani tudományokat, nőtlenül fölszenteltette magát, s mint ilyen Hajdu-Dorogon segédlelkész, később ugyanott rendes lelkész és főesperes lön. A buzgó dorogi nép jelenleg is

kegyelettel emlékszik azon 12 boldog évre, melyekben őt birni szerencsés vala. Ezek után az ungvári tanszékre, később kanonokságra emeltetett, mely minőségben Mária Terézia királynőhöz követségbe küldetvén, kegyét annyira megnyerte, hogy főnökének elhunytával püspökké választatván, ez azonnal kinevezte, s nem sokára Bécsben 1773-ik év május első napjaiban a császárlag királyilag fölékesített — kápolnában a felséges császári család és számos főúr jelenlétében püspökké szenteltetett, mely alkalommal több nagy becsű ajándékokkal is megtiszteltetett.

Mint püspök, fáradhatlan buzgalommal egyházának elhagyott állapota javításán munkálkodott. Tevékenységét legszebb siker koronázta; ugyanis: a ritka kegyű fejedelemlő Ungvárról az eltörölt jezsuita-rend zárdáját, templomát, hozzá tartozó épületekkel, kertekkel, várral a munkácsi püspökségnek adományozta, és tetemes költséget rendelt: hogy a zárdá, püspök lakhelyévé, a templom a görög egyesültek egyházává, a vár papnöveldévé átalakíttassék, melyek elkészülvén, a püspöki székhely Munkácsról Ungvárra, a káptalan-nal és papnöveldével együtt, átté- tetett 1777-ben, ámbár régi nevezetét: munkácsi egyházi megye és munkácsi g. e. püspök, mai napig megtartotta. Ezeknek szerencsés kieszközlése után újra bizalommal járult a trón zsámolyához, hogy a maga és utódainak tisztességes ellátására segélypénzt, vagy birtokot biztosítson. Ezen kérelme is viszhangra talált a nagy kegyű fejedelemlőnél, mert a bor-

BACSINSZKY ANDRÁS.

sodmegyei tapolczai apátságot a hozzá tartozandó birtokkal a munkácsi püspökségnek adományozni kegyeskedett; sőt tekintetbe vévén a királynő ezen egyháznagynak a közjó körüli fáradhatlan tevékenységét, tekintélye emelése végett titkos tanácsosi ranggal jutalmazta meg.

Ezek után megyéjének belső rendezéséhez fogott, Ungvárról

megyei könyvtárt tetemes költséggel alapított, melynek jobbadán egyházi művei hétezerre mennek; bölcs rendeleteivel, püspöki látogatásával, megyéjében a nevelés sz. ügyét, iskolák építése s rendezése által előmozdította; szóval, egészen főpásztori hivatásának, és az emberiségnek élt, s azért e megyének életében egészen ujkor-szakot képez, mert ő vala annak új alapítója — és valódi őrangyala nemcsak honn, de az országgyűlésen is, hová, ő volt az első, ki a görög-egyesült püspökök közül a főrendek házába meghivatott és széket nyert. — 78. évre terjedő áldásdus éltét 1809. év nov. 19-én végezte be; földi tetemei az ungvári templomi sirboltban nyugosznak. — Mint püspök a magyarországi főpásztorok legjelesbjeinek egyike, magán körében pedig a legszeretetre méltóbb egyéniség vala, s mint ilyen is kivívta e megye hálás emlékezetét, és azon korban élők őszinte tiszteletét. — Adjon Isten sok ily tevékeny és buzgó főpásztort a kereszténységnek, a tudományoknak sok oly hő pártolót, s a hazának sok oly tiszta s önzéstelen jellemű hazafit.

Dudinszky Vazul.

A herczeg solyma.

Börtönben sinlik Géza herczeg.
Négy hosszú kinos éve már.
Oly lassan haladnak a perczek!
Oll sulyos, törhetlen a zár!
Kivülről semmi hír be nem hat,
Ő a világtól idegen.
Nem tudja: hogy készül a szent had,
S kit büntudat nyom, mind megyen.

Bár ő mehetne! Im azonban
Ajtó csikorg, zörg a kilincs,
A padló dobban, fáklya lobban,
Lehull a rabról a bilincs.
Sértett királya szavát hallja:
„Bűnöd felejtve, légy szabad!
Im itt a keresztt, itt a szablya,
Vezér vagy, vár reád a had.“

Vadásznak aztán hosszú hat nap
Jó Béla és kíséreti.
A nyíl süvölt, őzek riadnak,
Galambot sólyom kergeti.
Vadászva mennek a határig
A király s őcsce, a vezér...
De utjuk ott két részre válik:
Ez megy, amaz meg visszatér.

De még előbb az ifju szólott:
„Bátyám, király! ime válni kell.
Emléklül ad nekem a solymot,
Hogy harcainkra vigyem el.
Most barna tolla, — mint fejmemnek
Ifju fürtje... Jaj nekünk!
Míg elmosom szennyét bűnömnek,
Mindketten megöszülhetünk!“

S hosszú a harc és sikeretlen,
Majd áll, majd rokad a keresztt.
Most büszke zászló szárnya lebben;
Majd a vitéz had újra veszt.
Bátran, bár vére mind kifolyna,
Az ifju küzd, az ifju viv.
Vele jár a csatákba solyma,
Veszélyi közt hozzája hiv.

És hősi híre nő szünetlen,
Rá félvilágnak szeme néz.
Midőn, ah! — véres ütközetben
Egyszerre híre, nyoma vész!
Eltűnt az ifju, oda solyma,
A barna fürt, — a barna toll; —
Foglyul-esett-e? Halva volna:
Keresik, ah de nincs sehol!

S mind tart a harc és mind hiába
Országokat vérrel fereszt.
Új nép jó a holtak nyomába,
Es még sem győzhet a keresztt.
Királyok elvesznek nyom nélkül,
Jó Béla sirba rokadott;
Az idő, mely mindig megéhi,
Ellyelt egy negyedszázadot.

Most Endre a keresztt lovagja,
És vele bátor magyarok.
De hüvelyben pihen a szablya
És a sereg zug, zavarog.
Am a király még vívni gyáva.
És keze a kardon remeg.
Midőn egy este sátorába
Hozzája lép egy jós-öreg.

Ősz fürtje vállán szétomolva
Fehér szakála övig ér.
Vállán — csoda! szelid hű solyma,
De annak tolla is fehér.
Fölöttük átröppent az évek
Megvénitő lehellete,
És mindketten megöszülének,
Nincs rajtok egy szál fekete.

És szól az agg: „Bontasd le sátrad!
Siess! ne érsen itt a reg.
Honn békétlenség vésze árad,
Magyarország vérben liheg.
Oh ha még jókor érsz hazádba
S vesztétől visszaránthatod:
Tán letelik nagy bűnöm átka,
S megnyerem a bocsánatot!“

„Oh van-e bűnömnek bocsánat?
Ha van, ez egyben van talán:
Megmenteni vérem, s hazámat,
Mikép egykor elárulám.
Nézd! Fürtöm ősz... Rég hogy ha-
zamba
Imáim küldhetém csupán;
És solymom, — oda s visszazállva
Röpködött imáim után.

Számomra hirt ez hord azóta,
Ma — kimerülve érkezék,
Otthon, királyi bársonyodra
Pártütés nyújtja orkezt.
Siess király! — S már Endre sápad;
Parancsot oszt: induljanak.
A mén nyeffit, — bontják a sátrat...
De nyom nélkül eltűnt az agg.

Még jókor ér honába Endre,
Még végkép vesztve semmi sincs.
Bár lassan, minden megjő rendre,
Az elpazarlott béke, kincs.
De távol, délen, ismeretlen,
Egy jeltelen sir dombja van.
Fölötte ott röpked szünetlen
Egy fehér sólyom nyugtalan.

Szász Károly.

Villám Bandi, a rengeteg fia.

Népies beszély, írta ERDÉLYI JÓZSEF.

(Folytatás.)

V.

Illom Peti sehogysem tudott megbarátkozni azon gondolattal, hogy a szép, gazdag s jámbor erényű Súcar Kata, a vagyontalan Villám Bandié fog lenni. Semmiképen sem találta ezt lehetségesnek, miután egész év alatt sem tudott másról képzelődni: mint hogy mennyire szép és eszes leány az a Kata, s mennyire el van látva mindenféle földi értékekkel. Mindig előtte állt a kedves me-rengő gyermek, s a két kéményű hófehérségű kőház, melynek öt-holdas gyepes udvarán kövér tarka tehének, három-négy mázsás hizók, s pajkos gömbölyű csikók játszadoztak; mindig előtte állt a gazdag kert, mely tele volt ültetve a legnemesebb gyümölcs-fákkal, s mely annyi zöldséget termett, hogy elég lett volna akár-meltyik érseki udvarba. Egyetlen pillanatra sem tudta feledni a szép szántóföldeket, virágos kaszálókat, s buján termő szőlőket, melyek mind, mind az ő birtokai szomszédságában feküdtek. Az ő szántóföldei, kaszálói s szőlői is terjedelmesek valának, de a Súcar Mihály szomszéd birtokai nélkül oly keskenyeknek látta azokat, mint a legvékonyabb czérnaszálat. Sehogysem tudta tehát elhinni: hogy e kedves birtokokat, melyeket már az ő birtokai-val képzeletében oly rég egy tagba vágott, s magáénak tekinteni megszokott, egy hitvány árva gyerek tőle elragadhassa. Sehogysem tudta elképzelni, hogy Súcar Kata másé legyen, miután ő a leggazdagabb s legjobb familiából való ember a vidéken. Ezenfelül magát szép legénynek is tartotta, ámbár olyan törpe volt, mint a gubics, s olyan ragyás, mint a jégverte szőlőlevél.

Azáltal tehát, hogy Súcar Kata magát Villám Bandival elkendőzte, s hogy előtte is kivallotta, miképen csak Villám Bandit szeretheti, legkevésbé sem hagyta magát megzavartatni. Dölyfös képzelődésében az egész eseményt csak játéknak tekintette; olyan féle czifraságnak, mint buborék, melyet a legkisebb lehelet is megsemmisíthet.

— Álmodik; — gondolta magában; — csalfa földi boldogságról álmodik. Csak egy gyenge rázás tölem, s ő fel fog ébredni. S ha ez ostoba álomból felébred, ha jól meghányja-veti a dolgot, olyan válét mond annak a bitagnak, mint a piny. Szegényke kissé el van vakulva, de ha lebillentem szeméről azt a boszorkány-hályo-got, minden bizonynyal engem választ.

Az emberek csodás önbizalma szerint így gondolkozván a törpe nemes legény, nem egyszer leste ki az alkalmat, midőn Súcar Katával találkozhatott. Illyenkor azután czifrábnál czifrább hízlegések között elmondotta: hogy Bandi már teméntelen sok ártatlan leánynak el van kötelezve; hogy szerencsétlenné lett hajadonok átka kísérendi az oltárhoz; s hogy soha sem fog boldog lenni Bandival, mert az elhagyottak átkai felhatnak a magas egekbe. Hogy Bandi zsiros kezű szakácsnékkal czimborál, házsar-tos kántornékat szeret, s hogy ötöt is csak vagyonszájért kedveli. Hogy csak egyedül ő szereti őt igazán ezen a haszonleső földön, mert ő gazdag, nincs szorulva a más segítségére, s hogy választot-tát kizárólagosan csak személyeért kedveli.

De a leány mindezekre azt felelte: — Hogy hiába rontja a lelkiismeret, mert ő egy hangot sem hisz abból, a mit ő beszél; hogy hiába fondorkodik, mert minél jobban fondorkodik, annál nemesebbnek tűnik fel előtte Villám Bandi.

Midőn tehát Illom Peti átlátta, hogy cselszövényei sikertelenek, s hogy Súcar Kata, Villám Bandival a következő nap reggelén már csakugyan összeküszik, kísétált a legnagyobb rengetegbe, s a sziklás bércek között felkereste a legszerencsétlenebb, s legelszán-tabb szegénylegényeket.

A szegénylegények, mohos sziklaoldalban heverték, s a lo-bogó pásztortűz melengető fényénél, — mely megvilágosította a sötét eget, s a rengeteg óriás fáit, — kísérteties eseményeket meséltek.

Illom Peti a bujdosó betyárok közé lépett, s miután nagy hetykén „Adjon Isten jó estét!“ kívánt, leheveredett.

A betyárok hosszasan néztek Illom Petire, s nem gondolhatták el, hogy mit kereshet közöttük a gazdag törpe legény, kinek jószága sohasem szokott meghibázni.

— Hát hogy vagyok? — hajította oda a szót Peti, mialatt tíz

itczés kulacsát, s gazdagon megrakott tarisznyáját válláról leemelte — hogy éltek, csillagos öcsém?

— Furcsán biz mi; — mordult fel egy vastag bajuszu ember, kinek nagy juhász-bundája alatt furvézer kabát vala látható; — busan, mint farkas, melly éhségében majd megvesz, s mégsem mer az emberek felé közelíteni. Hej a ki lelke! inkább születtem volna kutyának!

— Soha se zugolódjál, csillagos öcsém! — felelte Peti, tarisznyájából egy nagy darab szalonnát, s egy piros sonkát kihuzva; — mert a szerencse ott is felkeres, a hol nem is reméljük. — Igyál! hat éves pálinka; — magam főzettem; éljen a jó reménység!

A betyárok elfordították fejüket, s alig hallhatóan morogtak.

— Lehet is már nekünk reményünk ezen a világon, hol minden fa, akasztófaként vigyorog reánk, hol minden zörrenés kétségbeejt; hej pedig! be sokszor megzörren egy nap leforgása alatt mellettünk a bokor levele!

— Ehj az ördögbe! — kiáltott fel Peti vad hahotával; hát gyávák közé jöttem én, kik panaszkodnak, mint a vénasszony, s keseregnek mint a hitvány gerle? Igyunk! Éljenek a szép lányok!

A vastag bajuszu mogorva ember szájához tette a kulacsot, s nagyot ivott.

— Hej be jó! — morogta; hej be elszéled tőle a bűbánat!

A kulacs sorra járt; a jóízű szalonnát felosztották, s a ragyogó tűz mellett megsütötték.

Midőn a betyárok elteltek s halvány arcaikat pirosra festette az öreg pálinka, Ilom Peti így szólt hozzájuk:

— Akarjátok-e, csillagos öcsém, hogy gyakran részesüljetekek efféle dözsölésben?

— Már hogy ne akarnánk! — morogta a mogorva betyár nagy komolysággal.

— Hát ha akarjátok, minden bizonynyal be fog teljesedni, ha voltaképen azt teszitek, a mit én kívánok.

— Hát mit kíván kend, Ilom Peti? tette fel a kérdést a mogorva betyár.

— Nem sokat, mindössze is csak annyit: *hogy — üssük agyon Villám Bandit!*

— Akár százszor! Ilom bácsi — dünnyögte egy nyulánk vak legény, kinek egyik szeme is elégséges volt arra, hogy az embert teljesen elremitse; — no már ezt azután szívesen megteszszük, Ilom bácsi. Mert lássa, ez a Villám Bandi szörnyű nagy akadály ebben a szűk világban: *tőle lopni sem lehet.* Vagy ha valamit még is véletlenül elcsenünk, rögtön rajtunk üt, s addig meg nem nyugszik, míg a lopott marhát tőlünk ki nem kunyorálja, s gazdájának vissza nem viszi. Én bizony tiszta szívből agyonütöm, ha voltaképen mind a heten úgy akarjuk, mert hogy őt agyonüthessük, ehhez hetünknek kell lennünk, mint a gonoszoknak.

— Én sem bánom — hallatá egy hideglelés képű suhancz; — hanem jól neki lássunk ám, mert különben összetör, mint mozsár a borsot.

— Össze a kutyát! — henczegett Ilom Peti; majd megmutatom én neki, hogy kicsoda Ilom Peti. — Hej a ki arra! abból ugyan nem eszik, abban ugyan nem kopik a foga. — Éjfélkor meghal, holnap eltemetik, *holnapután elfeledik.* Utánam, csillagos öcsém! az ormon majd elbeszélem, hogy mint fogjuk őt megtámadni.

A betyárok felkerekedtek, a tüzet eloltották, azután tántorogva haladtak lefelé a sziklák között.

A rom düledező falain, halálmadarak visitottak a sötét villamos éjszakában, s a betyárok szívét némi félelemmel töltötték el a kísérteties hangok.

(Folytatás következik.)

Felső-vasmegyei képek.

(Folytatás.)

II. Lékavár.

Gyönyörű májusi reggelen hagyók el a regényes fekvésű s bár nagyrészt német ajku, de hazafias szívű Köszeget. Még füleinkben zengett a tegnapi estélyen énekelt népdal — még szorongásba tartá szívünket a bucsuzás keserűsége e jó lelkű, részint rokon, részint baráti seregtől, midőn a városból kiérve megcsattant felettünk a pacsirta reggeli inája, melly vidám énekben tört magának utat a parányi kebelből, s melly minket is felrázza merengésünkből, hogy figyelmünket a körülöttünk feltáruzó természet szépségeire ragadja. Az Ausztriába vezető uton haladtunk gyönyörű, szelid kanya-

ratu, mintegy 400 lépésnyi széles völgyön, mellynek smaragd-zöldben pompázó rétjein a Gyöngyös kigyózott végig, hol méltóságos lejtéssel simulva medrébe, hol ismét vidor csevegéssel szökdécselve szirtől szirtre — hol ismét haragos zugással rontva keresztül egy-egy papir- vagy deszkametsző malom kerekai között, s haragját csak néhány száz lépésnyi távolban engedve csillapulni, midőn utja szelidebb virágos partok közé szorult, hol a reggeli fuvalomban dőlczeg bókákat vágta a karcsu parti liliumok s édes biztatással tekintettek feléje a kékszemű szende nefelegek. Nem volt hétköznapi ember, ki eltűntet a patak folyásához hasonlítja, csak kár, hogy nem tett különböztetést is mindjárt hozzája, miként némely ember élete változatosság nélkül hasonló a bűzhödt ingoványok közt lomhán hömpölygő sárvizhez, melly mérges növényeket táplál kebelében s dögleletes léhlével megrontja az éltető levegőt körülé, hogy hosszú betegséget vagy kínos halált okozzon.

De miért e sötét gondolatok, miért az emberi társadalom e, talán szükséges árnyoldalának felleplezése, midőn olly isteni bájjal mosolyog körülöttünk a napsugár, olly üdítőn leng a tavaszi reggeli szellő, leemelve szárnyain a szomszéd hegyormokról a tarka nyáj csengetyűinek ezüst hangkeverékét! . . . Hát ezek milly csodás mellék völgynyilatok itt jobbról és balról, mint valamely tündér tömkeleg tekervényes kijárat, mellyeknek buja fűvében vidám, csalogány hangú leánykák legeltetik izmos tarka teheneiket — hangosan csevegve a titokszerű árnyak rejtekében, míg csevegésükre, mint valamely góth egyház üregei felelnek vissza a szűk és mély völgyecske falai. . . .

Most utunk ismét kanyarulatot tőn, s holott alig néhány perczet hittük, miként a fővölgy tökéletesen elzárt előttünk s valami alaguton kellend a tulsó oldalra hatolnunk — gyönyörű amphitheatrumszerű vidék tárult fel előttünk — mellynek szépségét kiegészítendő, ott állt a közepén a félig romban, félig meglehetősen ép karban levő *Léka vára*, az alatta nyugotnak terülő, mintegy kétezer-nyi lakosságu várossal.

Legelső dolgom volt, e festői fekvésű s alkatu várat lerajzolni, azután társaimmal együtt annak belsejét vettük vizsgálat alá. Feltűnt, hogy mennyi ember lakja nemcsak ép felét a várnak, hanem azon részét is, hol már csak baglyok s denevérek tanyájára képzelt az ember bukkanni. Mintegy tizenhat szegény család, tömérdek apró gyermekkel áldva meg, tanyáz itt . . . Egy toronyszobában, mellynek ódon ólomkarikás lörés-alkatu keskeny ablakain a századok óta vakult üveglemezek csak szomorúan derengő világot bocsátának be, magas támlán, roskadozó tölgyfa-széken, pápaszemes agg anyóka ült, merően szegezve szemeit a térdein nyugvó sárgult levelű könyvre. . . . Ugy illett ez agg némbér az ódon környezethez; kissé, az enyémmél regényesebb, élénkebb képzelő tehetség, a vár egykori kecses delnői valamelyikének dajkáját s valamely bűbáj által az utókor számára fennmaradt élő krónikának nézte volna őt. . . . A könyvet kezében magam is valami, a vár könyvtárából fennmaradt krónikának képzelve, oda lopóztam háta mögé — de imakönyv volt — régi góth betűkkel nyomtatott imakönyv, az imádság címe, mellyet az anyó fogai között mormogott e volt, szórul szóra: *Wie sich einer vor den Schrecknissen des Todes nicht zu fürchten hat.* (Mint nem kell az embernek a halál ijedelmeitől félni.) A halál, a mulandóság eszméje e helyen olly otthonos volt, hogy az ima címe meg nem lepott, még időztem volna itt, de egy napsugár talált az anyó könyvére lopózni, mire ez feltekintett, talán már szokatlan is volt előtte — s én elsompolyogtam, nehogy épületes elmélkedéseit profanus kíváncsisággal megzavarjam.

A romok beljében a lovagterem, még csaknem jó karban levő merész góth ivezeteivel — mit a vár mostani lakói a titkos tanácsok termének neveznek —, s a tojásdad alaku, csupa másfél négyszög lábnyi kövekből szép építészeti csinnal épült börtön, melly, úgy látszik, magasabb rangú foglyok számára volt szánva, vonja magára leginkább a figyelmet. Ez utóbbiba szűk folyosón három néhez vasajtón keresztül lehet csak jutni, s a világosság a belső várudvarra nyiló, a börtön kupozatán alkalmazott kettős vasrácsu gömbölyű ablakon hatolhatott csak be, s a foglyok maguk is, valamint ételük e nyíláson bocsáttattak le. . . . A vár meredek sziklán 940 lábnyira fekszik a tenger színe fölött, mellyet a Gyöngyös kerít fél kanyarulatban. A sebes folyású hegyi viz a völgy keleti részén huzott magas töltés s erre alkalmazott zsilib által felfogható, úgy hogy a vár körüli tér néhány óra alatt víz alá helyezhető, s az

ekkor egyetlen bejárás, meredek szirtfalakról csekély számmal nagy erő ellen könnyen védelmezhető vala.

A vár nyugati oldalán fekvő város meglehetősen csinos — lakosai nagy része hajdan gazdag posztósokból állott — míg a külföldi posztógyárak üzletüket tönkre nem tették s az egykor gazdag polgárok nagy része most napszámmal tengeti életét . . .

A város fölötti dombon csinos egyház áll, a *Nádasdyak sirboltjával*.

Leléptünk az enyészet színhelyére. A bejáratnál két csontváz őrködik, a belépőnek mintegy fülébe sugdosva „memento mori!” A sirbolt előterében álló sarkophag ívezetének egyik részén olvasható: *Erant enim viri fortissimi*. (Ők a férfiak legerősebbjei valának) Példabeszédek 14. k.

A másik felén: „*Quomodo ceciderunt robusti et perierunt arma bellica*” (Mint hulltanak el az erősek s miként vesztenek el a harci fegyverek.)

Itt fekszik *Nádasdy Tamás*, az ős *Petendi* grófi család ivadéka, ki a magasabb tudományokat Olaszországban végezván, *Cajetan* bíchornokkal Budára visszatérve, II. Lajos királynak titkára lőn, ki nek gyászos vége után a sors szeszélyétől ide s tova hanyatva — a budai várőrség parancsnokává neveztetett. A várőrség árulása által azonban Buda feladása után Szoliman hatalmába került, ki őt Zápolya Jánosnak adta által. Ez utóbbi eltelve a nagy férfi tudománya s erényeinek bámulatával, visszaadta őt a hazának. *Nádasdy Tamás Ferdinánd* király pártjára állott, jól tudván, miként a meghasonlott honban itt is, amott is nagy szükség van igaz honfiakra. *Ferdinánd* udvarában előbb belső titkos tanácsossá, később a királyi testőrök főparancsnokává lőn; utóbb Horvát, Tót és Dalmátországok bánjává s országbiróvá, azután ismét a seregek fővezérévé, végre az ország nádorává s alkirályává neveztetett. Meghalt 1562. június 10-kén (quarto nonas Junias) életének 63-ik évében.

A fényes sarkövet, a törökök tanácssal- és fegyverrel ostorának, a hon felvirágoztatójának, a gyászoló hitestárs *Kanizsai Orsolya* emelte. Itt van *Nádasdy Ferencz*, *Tamás* unokája, ki ország bírja volt, s 1665 ben Lékán a *Myrai* és *Tolentumi* sz. Miklósok tiszteletére Priorátust alkotott az ágostoni remeték számára, azonban e szerzetesház 1820-ban végkép kihalt s annak jövedelmei bizonyos feltételek mellett az uradalmi lelkészi hivataloknak adattak által.

Itt nyugosznak *Eszterházy Julián* 6 fi s 8 lány *Nádasdyak* anyjának s 5 unoka nagyanyjának hamvai. E vallásos kegyeletű s mellette tudományos nőt sokan megsiratták.

A lefejezett *Nádasdy Lipót* is itt aluszsa örök álmát — kezén s lábán a bilincsek most is láthatók

Feltűnik két *Draskovics* óriási alakja, kik a hét láb hosszú koporsóban is csak összevont térdekkel találtak helyet. . . .

De ejtsünk egy könyüt a *Vasárn. Ujság* m. é. 19. számában megjelent „*tört. remények*” egyikének sirjára. Az egyszerű fekete fényes koporsóban itt fekszik előttünk a fényes család legifjabb halottja, az élte 19-ik évében elhunyt nagy reményű *Nádasdy Tamás* gróf.

Nagy férfiak hamvvedreinél, kik végig futották a küzdelmes élet pályáját, kiknek a jelenkorra visszaragyogó dicsőségében bámuljuk erényeiket, nem érzi szívünk a vesztés ama keserű fájdalmát, mit egy a legszentebb akarattal megkezdett pálya elején

elhullt reménydus ifju koporsójánál érzünk. . . . Ha sohajtva pillantottunk előbb a multba, úgy itt keseregve nézünk a jövőbe, mert annak küzdelmei között egy erős karral kevesebbre számíthatunk.

A lékai sirbolt halottai csaknem tökéletes épségben maradnak fenn, mintha az idő nem csak neveiket akarná megőrizni, hanem azon porlékony hüvelyt is, melyben a hon javáért nagy tettekre hevülő szív dobogott.

Felemelkedtünk ismét az élet felszínére, hol olly jól esett látni a mosolygó napsugárt a kísérteties félhomály helyett, s érezni, szívni a balzsamos léget, melyet a csendes keleti szellő lengete felénk szelid szárnyain, a helyett a tompa rekedt lég helyett — melly mint megmerevült utolsó halálsohaj nehezkedett az enyészet palotájára.

Léka jelenleg *Eszterházy* herczeg birtoka.

(Folytatás következik.)

Mátyás király fenmaradt holmije

a bécs-ujhelyi régiségtárban.

I.

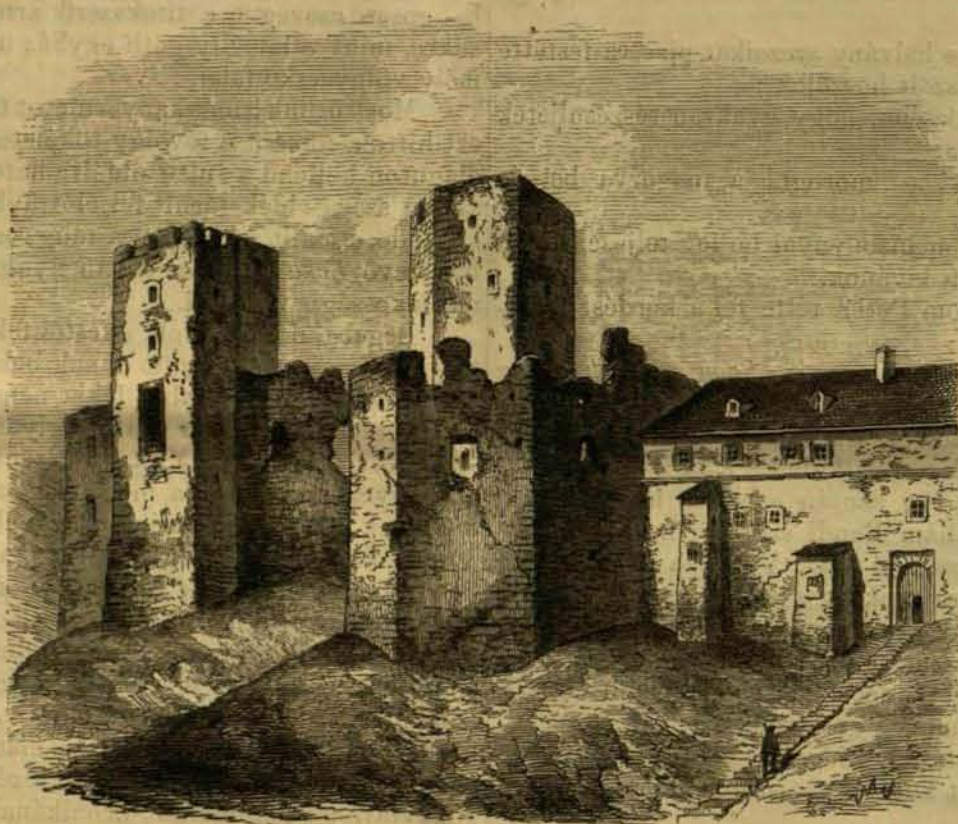
A bécs-ujhelyi (Wiener-Neustadt) krónika szerint: *Mátyás király egyik nyakravalója* (nyakfodra, Krause), melly állítólag a páncélzól fölé kötöttet. Szerény véleményünk szerint ez téves hit, minthogy egyrészt a magyar vitézek illy nyakéket nem viseltek; másrészt a hátsó kapocsok csupán nőstények, himeknek pedig nyoma sem látható. E gyönyörű ékszer igen valószínűleg mentekőt volt, mostani kerekded alakját csak az által nyerte, hogy fekete fából készült állományra van szorítva, melly fölé üvegboríték helyeztetett.

A rajz természetes nagyságban mutatja a tárgyat, a belső váz sodronyból készült, melly az egésznek némi merevséget ad, erre igen erős vászon van kifeszítve, mellyet ismét fehér damaszt főd; a bélelés biborszínű bársony. A középső jó hüvelyknyi magasságú tér, egymást szorosan érő domborodásokat (rozettákat) mutat, mely-

lyek felváltva külön-külön alakúak; csupán abban egyeznek meg, hogy *sűrűn* apró gyöngyökkel vannak megrakva; — e domborodásoknak (rozetták) minden másodika — tetején arany és ezüst lemezekből álló rózsákkal bir, de mi szövethöz vannak a lemezek, már ki nem vehető; minden rózsza körözve van hat levélből, melly egyszersmind az egész rozettát képezi, e levelek közt arany s ezüst sodronnyal szegélyezett hézagok maradnak. A hézagokban a mélységből előtűnik a főnemlített fehér vászon, s számtalan illy hézagból arany sodronyok kilógnak a csillámkák (vulgo: *Flinzerln*), mellyekből azonban már sok hiányzik. A hat levélnek tetején ugyanannyi nagyobb gyöngyökből álló sor húzódik a rozetta tövéig. — Minden illy rozetta közt van egy másik egyszerűbb, s egy ilyen csak négy levélből áll, szintannyi keresztben menő nagyobb gyöngyökből már számos hiányzik, és számuk folyton fogy. —

A középső tért fölül és alul gömbölyded pántok veszik körül; e pántokon rendes távolságban ferdén állított gyöngy-sorok s ezek közt csillámka-sorok mutatkoznak; a *sűrűn* egymásra rakott csillámkák arany sodronyokkal vannak szegélyezve; a gyöngyök alatt a damaszt tűnik elő. — Nehány tanácsnok az én jelenlétemben ezen ékszert körülbelül 1000 pengőre becsülte.

(Folytatás.)

Felső-vas megyei képek: I. Lékavár.

Hajdu-Dorog.

Hajdu-Dorog, mint tudjuk, fekszik Észak-Biharmegyében, Debreczentől 4, Nyíregyházától 2 $\frac{1}{4}$ és Tokajtól 4 $\frac{1}{2}$ mérföldnyi távolságra. — Határa, hosszában véve, mintegy három órányi távolságra nyúlik. — Földje fekete, több helyütt salétromos, de szántóföldjei mégis a legjobb tengeri, buza s más gabonaműveket termő földek közé számíthatók, egyébiránt minden vetemény sikeresen terem. Termesztvényeik között a kapa-dohány legjobban jövedelmezett, mert évenként 6—8 ezer mázsát is szállítottak a beváltó-hivatalhoz. Az iparágak között megemlítendő, hogy salétrom, napraforgó- és repce-olaj sem csekély mennyiségben készül itt.

E vidék a baromtenyésztésre nézve sem utolsó helyet foglal; többek között különösen juhtenyésztésre nagy szorgalmat fordítanak a lakosok. — Erdeje ugyan nincs, mert itt a faültetéssel keveset gondolnak, mivel a fahiányt tengericsutka, napraforgószár, szalma s tőzike pótolják. — Dinnye is bőven terem, ha az idő kedvez reá. — A gyümölcsös szőlőkertekben pedig a lakosság szükségére elég mennyiségű bor szokott teremni.

Képünk a város szebb részét ábrázolja; a feneketlen sáros utcák 4 tizedre vannak felosztva, azokban 1571 ház van. Az utcák rend nélkül vannak építve, a mi valószínűleg még onnét származik, a midőn a hajduk itt táborozván, ki hová letelepedett és sátorot ütött, ott később a csatazások szüntével saját izlése s tetszése szerint építkezett is.

A város levéltárában több régi eredeti okirat szemlélhető; többek között említést érdemel, egy az enyészettől hiven megőrzött nagy viasznyomású pecsétes eredeti okirat, melyet II. Ferdinánd király 1632-ik évi aug. 10-én sajátkezűleg aláírva bocsátott ki; mellyszerint e hajduváros lakosait különös kiváltságokkal ruházta fel s gyakorlatban volt nemesi szabadságukat megerősíti.

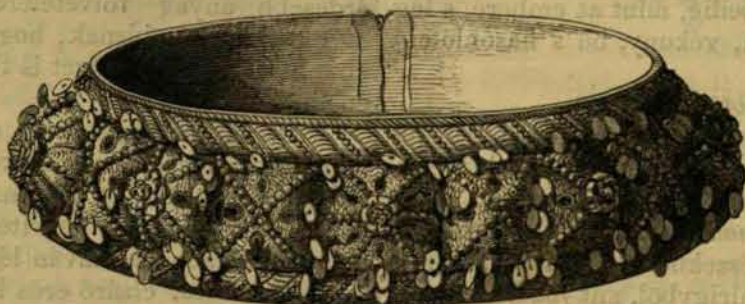
Nem kevésbé érdekes azon 1672-ben kelt okirat, mellyben I. Leopold király a fenállott zavaroknak végetvetni, békét helyreállítani ohajtván, mindazoknak, kik tőle elpártoltak, megbocsát, nevezetesen kegyelmet ad: Petróczy Istvánnak, Kende Gábornak, Szepesi Péternek stb.; — van még e királytól egy utóbb, 1687-ik évben kelt rendelet, melly-nél fogva a hajduk felmentetnek minden katonai praestációk s exactióktól, meghagyatott azonban: „hogy tartoznak mind maguk készen lenni, mind pedig lovaikat tökéletesen felszerelve készen tartani; ha netalán nádor ő fensége, mint az ország főkapitánya, őket táborba szólítaná; ezen esetben köteleztetnek maguk költségén két hónapig hadiszolgálatokat teljesíteni,“ annak eltelte után heti zsoldul 3 ft. 20 denár állapított meg. —

Az 1600-ik évi 1-ső jegyzőkönyv tanúsítása szerint a város pallos-joggal is birt; — igazolja azt egy rozsz kéziratban fennmaradt régi magyar nyelven irt ítélet; melly szerint egy Szotyák Simon nevezetű egyén, ki hitestársát szidalmak s istenkáromlások között, ütés és verés által életétől megfosztotta — lófarkánál fogva a vesztőhelyre vonszoltatott s annakutána feje pallossal vétetett; — más feltűnőbb is van azon korból, a midőn egy halálra ítélt büntetett egyén, egy kanta borért életét megváltotta.

Az ódon gör. kath. egyház épületének eredetére vonatkozólag kevés adatot lehet találni; azonban a templom számadásából annyit mégis ki lehet venni, hogy *Bacsinszky* András, munkácsi püspök, mint még h.-dorogi plébános, és 1762-ik évben annak javítása körül működött (kinek arczképét s életírását mai számunk hozza *Szerk.*) s akkoron a plébániaház épületét is befejezte — de előléptetése miatt egy napig sem lakhattott benne; — utódja lett *Sarkadi* Tódor, ki a templom tornyát, melly a földszinttől 12 öl magas, és fatetejét, melly több apró kup alaku tornyocskával diszitve 11 ölnyi magasságu volt, 1784-ik évben ujíttatta meg, a mi a számadások bizonylata sze-

rint 831 rénes forintba és 35 krba került, beleértvén a kereszt s gomb aranyozását is. A közelebbi múlt 1857-ik évben a torony fatetejéből 5 öl vétetett le, s azóta, mint képünk hiven ábrázolja, úgy áll a torony és templom.

Nyoma van annak itt, hogy ezt a várost harcziás népfaj lakhatta; — nézzük meg csak jól a gör. kath. templom négyszegletben köröskörül sűrűen lőrészekkel ellátott, erős vastéglából épült vastag falkerítését; melly egykoron négy izmos bástyával bizonyára nem ima-, hanem védelmi helyül használtathatott. — Szóbeli hagyomány után a torony-épület őrtorony lehetett, mert mint egy török-mecset magában állott; honnét a hajduk a sikra kémlelődvén, ellenségeik minden mozdulatát messze távolságra beláthatták. Jelenleg kellemetes öszhangzású harangok hirdetik benne az Isten dicséretét. A falak egy része már földig roskadt, az erős bástyák az idő vasfoga által emésztetve nagyban megingadoztak; maholnap nyoma sem lesz ezen nevezetes maradványnak. Azért is jó, ha képek által örökítjük a múlt emlékeit.

Mátyás király mentekötője.

szolgálatot. — Kórház s óvoda nincs, de van egy avult iskola-épület (a volt nagy iskolai épület a szolgabíró-hivatali helyiségeknek 10 évre adatott ki bérbe), mellyben 2 fi- és egy leánytanító 450-en felüli tanulónak adnak oktatást. — Egyébiránt az építendő új iskolának szánt nagy tér, a hol kert is lesz, már deszkakerítés által kijelöltetett, D. J. iskolafelügyelő erélyes közbenjárása folytán.

A 184 lélekből álló róm. katolikusok részére *Bartakovics* Béla egri érsek ő excellenciája maga költségén egy parochiát alapított, a templom egyszerűen de csinosan épült falai már mult nyáron fedél alá kerültek.

A 262 lélek számú izraeliták itt is szorgalmasan üzerkednek; van 6 vegyeskereskedési boltjuk, az italmérés és husvágás is kezükben van; zsinagógájuk ugyan régen készen áll, de a vakolás s a meszelés, melly a külső csint megadná, még mindig hiányzik.

A reformatusok száma 242, ők is iskolát szándékoznak építeni, adakozások útján ezen célra már össze is gyűlt egy kis összeg. — Evangelikus vallást követők 14-en vannak.

Itt van a járási szolgabírói hivatalszékhelye is. A város előjárósága ebből áll: egy hadnagy mint városbírója, fő- s aljegyző, adószedő, előfogatibiztos, s két tanácsnok.

Az egy vendégfogadó, a melly nagyban ujjitást igényelne, nem a legkényelmesebben fogadhatja s láthatja el vendégeit; s az ott megszálló utazók, főleg télen, a szobák ellen igen zugolódhatnak.

Iparosok, mesteremberek 140-en lakják e várost; kiknek mezei foglalkozása előbb áll mesterségüknél.

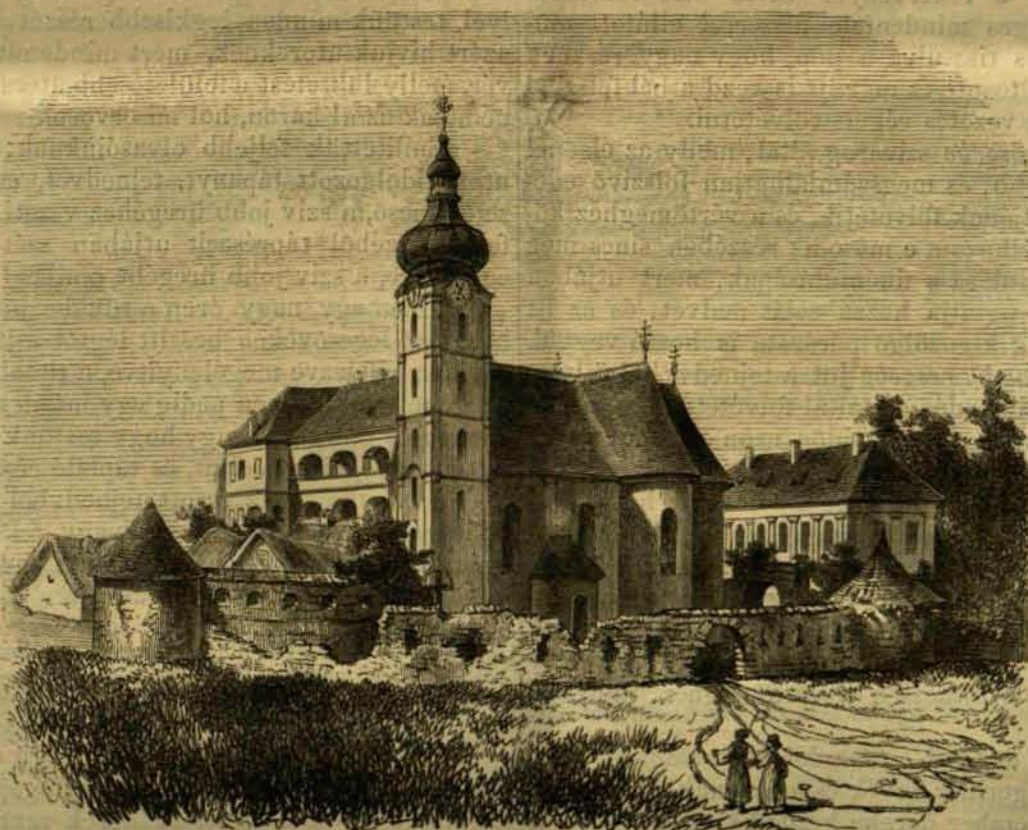
Továbbá van itt egy levél- s egyuttal pénzes posta-hivatal; egy orvos és egy sebész. — Végre itten hetenkint egy heti (csütörtökön) és 3 országos vásár szokott tartatni. — Erkölcsi tekintetben általában véve igen jó indulatú és dicséretre méltó a hajdu-dorogi nép.

Takács Ede.

Mikép táplálkozik az emberi test?

(Vége.)

Sokat segít még a gyomor emésztésénél a hasüreg a mellüregtől elrekesztő hártvás izomnak, hasizmoknak mozgása; továbbá a nyálnak felülről lefelé való szünteleni szivárgása. Együtt véve

Hajdu-Doroghi görög-egyesültek egyháza.

mindezek igen sokat tesznek arra, hogy az ételt gyomrunk teljesen felolvaszsa és valóságos péppé dolgozza ki.

Az emberi testben tehát a gyomornedv vegyi részei játszzák a főszerepet az emésztésnél, a többi másodrendű tényező pedig mindenesetre hatalmasan elősegíti azt.

Hajdanta sokat vitatkoztak az orvosok, vajjon a gyomor az emésztés nagy munkáját, az ételek szétmorzsolása, dörzsölése, vagy a benne létező nedvek lágyító s felolvasztó ereje által végzi-e? Elvégre a sok vita után, különféle kísérletek tétetvén állatokon, csakugyan reá jöttek, hogy az emésztés némely állatoknál így; másoknál amugy történik, a mint némely állatok gyomra vastag, husos, izmos szövetű, másoké pedig, mint at emberé, s legtöbb négylábu állaté, hártyás szövetű, vékony, bő s hasonló egy tömlőhöz.

Hova megy gyomrunkból a kidolgozott pép?

A vele összeköttetésben levő *nyombélbe*, vagy érthetően nevezve, kisgyomorba, mert ez nem egyéb, mint a gyomornak folytatása kisebb idomban. A hártyás tömlőben újabb változáson megy keresztül a pép, és ezt az *emésztés harmadik szakának* mondhatnók. — Ugyanis a közel fekvő szomszéd részekből u. m. a *májból* jobb oldalon, és a gyomor alatt levő nagy mirigyből, mit *fodormirigynek* nevezünk, csatornácskák nyílnak be a kisgyomorba, melyeken a májból epe, a fodormirigyből a pép végleges kidolgozásához szükséges nedv, mint utolsó fűszer ömlik ki. Ezekon kívül magokban a belekben is számtalan sok mirigy van, melyek nedveiket szinte azon célra szivárogtatják. — Mindezen mirigyek a vérből készítik az emésztéshez nélkülözhetlen ama nedveket. A máj szintugy a vérből nyeri az epekészítéshez megkívántató vegyreszeket, melyből aztán az epe, ez a valóságos emésztő nedv előáll, melly-nélkül egy falat ételt sem emészthet meg gyomrunk. Ez azon nedv, melly a mint rendes mértéken felül sok bajt, betegséget okoz az embernek, épen olly áldott és jótékony fűszer kellő mennyiség- és minőségben, az emberi test táplálásánál.

A nyombélben vagyis a tekervényes belek első részében, mint az emésztéshez szükséges mindenféle fűszerrel ellátott műhelyben, ugy ki van főzve s tisztulva a pép, hogy nagy részben már folyékony tejnedvvé változott, és már itt is kezd a bél felszívó edényei által a vértömeghez vezetés végett fölvétetni.

Innen a *belek második részébe* szivárog által, melly az elsőnél sokkal redősebb és ráncosabb, és megszámlálhatlan fölszívó edényei által a bél benső hártyájának fölvétetik, és a vértömeghez közelebb vitetik. Azonban a bélhuzam e második részében sincs még egészen vége a tejnedv tisztulása s finomulásának, mert utjában még tömérdek mirigy szivárogtatja hozzá saját nedvét, és az itt létező ezernyi hajszáledények kigőzölő párázata is hozzá vegyül.

Ezután a *bélhuzam harmadik részébe* jut a tejnedv, hol folytonos tisztulás mellett a fölszívó edények által fölvétetvén, mintegy az utolsó szűrő edényen hat keresztül, midőn azon ezer meg ezer hajszáledényeken átszivárog, melyek a belek, ezeknek véredényeit és idegeit összetartó bélfodorrhártyát áthálazzák, hol a tejedények utjokban 2—3-szor is bélfodormirigyeken hatván keresztül, mindig vastagabbakká nőnek teriméjökben, számukra nézve pedig kevesbednek, mignem csakugyan egy nagyobb csővé alakulnak és az ugynevezett *tápcső* lesz belőlük, mellybe mint a tömérdek hajszálnyi tejedényekből alakult egy csőbe jut a tejnedv, hogy könnyebben és közelebb vezethetessék a vértömeghez, melylyel egyesülnie kell.

A testnek melly tájékán történik a tápcsővé alakulás?

Tápcsővé hátul, a hátgerincz-ágyék csigolyáinak kezdeténél képződik, vagyis ott, hol az ember dereka kezdődik. — Valamint a légmérő csőve emelkedik fölfelé az alapján levő golyóból, épen ugy nő ki a milliónyi tejedény összecsomózásából valóságos csővé, melly az emésztett ételekből annyi csatornán és szűrcsén keresztül tápnedvvé készített folyadékot felfogván, a mellüreg felé emelkedik, néha több ágat bocsátva magából, majd ismét egyesülve.

Miként egyesül a tejnedv a vértömeggel?

A tápcső fölfelé emelkedvén a mellüregben, a mell balrészén egy nagy érbe (visszérnek nevezetik, melly a tápanyagot elvesztett vért visszaviszi a szív jobb üregébe) nyílik, mellynek vérevel félbeszakadatlanul, kis adagokban elvegyül a tejnedv, és innen a szív jobb üregébe ömlik.

E folytonos elvegyülés közben csakhamar elvesziti tejszínét, és azon piros nedvvé változik, mit vérnek hívunk.

E nagyszerű átalakulás, miszerint a tejnedvből piros vér lesz, testünk más szerveinek hathatós befolyása által történik, miről alább szölandok, hol a vérkeringés leírása kezdődik.

Könnyű átlátni, hogy az étel emésztésnél a bélhuzamon keresztüli utjában mindig marad valami salak hátra. *Mi történik ezen salakrészekkel?*

Az első, második és harmadik bélrészben a megemésztett ételből minden tápany felszivatott, és a tápcsővön a vérbe vezetett. A salakrészek a belek tekergőző mozgása által lejjebb hajtának, a negyedik, ötödik és hatodik bélrészbe, vagyis a végbélbe; melly belek már természeti alkotásuk szerint vastagabbak, erősebbek és érdesebb anyag fölvételére rendeltetvék; fölszívó edényekkel még csak itt-ott bírnak, hogy a salakrészekben még tán helylyel közel maradt tápnedvet is fölszívják és haszontalanul kiürülni ne engedjék.

A salakrészek utoljára a végbélben összegyűlvén lassanként, itt addig hevernek, míg ezeknek nyomása, s az általuk okozott tárgulása a bélnek olly kellemetlen érzést nem okoz, mi bennünket kényszerít a salakot kiüríteni, melly működés akként történik, hogy tüdőinket tele sziván léggel, ezt visszatartjuk, miáltal a mellüreg a hastól elzáró erős hártyás-izom a belekre nyomul, a has izmai pedig összehúzódván, a belek terjedelme összszébb szorul és így a salak kiürül.

Miként változik a vértömeghez vezetett tejnedv egészséges, piros vérré?

Hogy e kérdés megfejtését olvasóink megérthessék, szükség elmondanom az emberi boncztanból, miszerint a szívnek két ürege van, jobb- és baloldali s a tüdővel mind a két oldalról egy nagy ér köti össze.

A szív jobb üregébe a különféle testrészek táplálására életadó erejét szétosztott, előbb üteres-vér csergedezik vissza, az ugynevezete vissz-ereken. Ezek nem lüktetnek, és testünk fölszínén, mint kékelő erek látszanak.

A szív bal üregéből az egészséges piros vér csergedezik szélyel, testünk minden legkisebb részét áthálózó üterekben. Ezeket azért hívjuk ütereknek, mert mindenütt lüktetve kering bennök a vér, melly lüktetést a felületesebb ütereknél mindenütt tapinthatni, nemcsak az al karon, hol mi orvosok szoktuk azt tapintani.

Említettük feljebb olvasóinknak, hogy az ételből különféle uton kidolgozott tápanyt, tejnedvet, egy vastag cső, az ugynevezett tápcső, a szív jobb üregéhez vezet, hol az egész testnek alsó s felső részéből táprészeit utjában szétosztó éleny nélküli vérral egyesülve, a szív jobb üregébe ömlik.

Innen egy nagy éren a tüdőbe jut, hol az ennek állományát behálózó légcsőveken beszitt légtől átjárva, megtisztítva, vagyis röviden kifejezve megélenyítve, a tüdőből egy nagy éren a szív bal üregébe ömlik, innen pedig egy másik nagy éren a test felső s alsó részei felé csergedez, ugy hogy testünk legkisebb részeibe s legrejtettebb rétegeibe is eljut, és tápláló részeit ott hagyja.

A vértömeghez futott tejnedvből tehát, a test részeinek táplálására elhasznált vissz-eres vagy fekete vérral együtt ugy lesz egészséges piros vér, ha tüdőnkön keresztül menvén, itt azt a beszivott légnek élenye előbb átjárja.

Miként táplálkosik már most testünk az illy egészséges, piros vérből?

Az egész emberi testet ugy tekintse az olvasó, mint kisebb és nagyobb üregű, ugy szólván milliónyi edényből összevegyült szövetet. Épen ott, hol a nagyobb üregű edények egy ágban összejönnek, bizonyos nyomóműhöz hasonló gép képződik, a *sziv*, mellynek két ürege levén, a ballal az üterek vannak közvetlen összeköttetésben, és mintegy belőle nőnek ki; a jobb oldaliba pedig a vissz-erek mennek vissza. E gép, a szív, arra való, hogy szünet nélkül tartó összehúzódás és vele váltakozó kiterjeszkedés által egy részről a táplálásra alkalmas piros vagy élenyes vért a test alsó s felső részeibe elvezesse, más részről a keringés alatt tápláló részeit, a különféle szervek táplálására szétosztott fekete vért, élenyítés végett ismét befogadja.

A szívnek ezen szünet-nélküli mozgó ereje önszerkezetében rejlik. E hajtja a vért a test felső s alsó részein szétágazó üterekben, mellyek ollyképen alkotvák, hogy a szivtól kiindulva tágasabb üregűek, és minél tovább haladnak, annál inkább szűkebbé válnak, és utjokban minden testrész elveszi belőlük a saját rendeltetésére szükséges tápszert, az ugynevezett fölszívó hajszál-

edények által, melyek a test szövetében az üterek és vissz-erek közt mintegy átmeneti hid gyanánt szolgálnak, vagyis a kétféle edény végeit kötik össze.

Az üterekben folyó vérből a hajszáledények átvevén a tápláló részeket, a vérnek táp nélküli részét, vagyis a fekete vért, a vissz-erek veszik magukba, melyek szintén igen böleken ollyaténkép alkotják, hogy ott a hol átveszik a vért, kisebb üregűek, és a mint közelitnek a szív jobb üregéhez, mindig nagyobbodnak, mig nem a mellüreg felé való utjukban egy nagy érré nővén, ott a tápcsó nedvével együtt a fekete vért a szív jobb üregébe vezetik.

Mi történik a vérnek táplálásra többé nem alkalmas részeivel?

Ezek némelly kiürítő csatornába, p. o. a salakrészek a végbélbe; a felolvadható különféle jórészek a vesék útján a vizelő hólyagba, és az egész test vértömegéből kibontakozó gőzfélék, a bőrön keresztül, párázat és izzadás által a test felszínére ürülnek ki. —

Illy folytonos fogyasztás, szaporítás, építés, rontás, képzés és újítás színhelye levén az emberi test, könnyű átlátni, miért szükséges a naponkénti evés, ivás, nyugalom és pihenés. Innen magyarázhatni ki azon körülményt, miszerint beteg vagy fárasztó munkával küzdő embernél, a test részeinek naponkénti működése mellett, a fogyasztás arányban nem levén az élvezett étellel, itallal és testi s lelki nyugalommal; a test naponként apad, soványodik, és az erő szemlátomást fogy.

Ezekből meggyőződhetik az olvasó, miszerint az élő emberi test valóságos örökmozgó gép, mely mindig újabb részeket vesz magába, az elhasznált, kopott anyagokat pedig kiküszöböli magából. Arról is meggyőződhetik mindenki, hogy az emberi testben minden a vértől és vér által van; és így ezen alapszik a közéletben majdnem minden nap tapasztalható azon körülmény is, miszerint mi orvosok, betegség esetében, legelőször is az étrendet és életmódot szabályozzuk betegeinknél, mi sokszor elegendő a betegség megelőzésére gyógyszer nélkül. Itt alapszik azon körülmény is, miszerint a gyógyszerelésnél sem olly, sem annyi ételt nem engedhetünk meg, mennyit és milyeneket betegeinknek kedvük volna enni. És a mennyiszer az illetén rendeletek mellőzésével minket rászédnek, önmagukat csalják meg; mert hiszen minden a vértől és vér által van az emberi testben. A gyógyszereket épen úgy föl kell dolgozni a gyomornak, mint az ételneműeket, mert különben nem működhetnek sikerrel. A gyógyszerekkel összenemfő ételneműek pedig nem hasznára, de világos kárára vannak az emberi testnek.

Ennyiből áll az emberi testben az emésztés és táplálkozás folyama, lehető népszerűen előadva. Ennyit tudni a nemorvosnak is szükséges, hogy helyes fogalma legyen teste azon főbb részeinek fekvéséről, egymáshoz viszonyáról, de különösen működéséről, melyek a táplálkozásnak, és így az életnek legelső szükségéhez tartoznak.

Dr. Kún Tamás.

Vadászjelenet Surinamban.

Egy utazó irataiból idézzük a következő sorokat:

Surinamban még a kigyónál is inkább rettegett vad állat a jaguár, melyet ott hibásan tigrisnek neveznek. Nagy mennyiségben kóborolnak ezek az ő vadonban s batorságtalanul teszik az egész vidéket. Olly bázrak, hogy az istállóba is betolakodnak s ott a marhát megölik. Ez okból ez utolsó nyakára esengtyűt kötnek s a pásztor időnkint belefúj nagy kürtjébe, hogy a ragadozó állatot elriaszssa s távoltartsa.

1845-ki ápril hóban, az utazót, ki Surinamban több évig lakott, egy ismerőse látogatá meg, kinek nem messze szép gulyája volt, s panaszkodott, hogy rövid időtől fogva a tigris vagyis jaguár naponként egy marháját elragadja s most vadászokat keres, kik e csapástól megszabadítanák.

Az utazó azonnal vállalkozott s a kijelölt napon megjelent a helyszínén; de mivel a többi vállalkozók nem jelentek meg, maga indult a vadászatra kutyájával, a minden oldalról erdővel környezett legelő felé. Itt nagy futásban látja a marhákat, melyek végre megállapodva csoportokba álltak fejfelé fordulva.

A vadász golyót tett fegyverébe, sárkányát felhuzta s várta, mi következik. Minden csendes volt s csak a gulya bikái bögtek, hányva szarvaikkal a földet. A vadász megindult az erdő felé. Kutyája nyomot talált s szaglászva csaholva az után haladt s egyszerre elnémult. A vadász gyorsan haladt az erdőben utána, s a midőn egy téresebb helyre ér — ott látja, körülbelül 15 lépésnyire maga előtt kutyáját az izmos jaguár szájában, mely egy fára mászott, reggelijét elkölteni, — mely jelenetet rajzunk is ábrázolja.

Midőn a vadászt megpillantá, a szájában volt kutyát a fára letette, bátran fölállt s farkát tekergette, mint a macska szokta s erősen a vadász szemé közé nézett. Ideje volt már, hogy ez lőjön. Puskája két csövet rásüti egymásután: Az egyik golyó az állat fejét találta két szemé közt, a másik nyakát fúrta át. A vadász most hirtelen egy vastag fa mögé vonta magát; a jaguár pedig e pillanatban ordítva ugrott azon helyre, hol előbb állt s dühében a földet kaparta és rágtá. De ez volt utolsó erőfeszítése; néhány perc múlva kiköltözött belőle az élet.

Ezután a vadász megnyuzta s szép bőrét magával vitte, husát pedig ott hagyta martalécul a madaraknak, melyek már a nyuzás mütete alatt nagy számban sereglettek össze a közel fák ágain.

Agarász-élet.

Közlő MINDSZENTI.

Második szakasz: A hajtás. *)

Hogy fel- s alájárnak, van egy órája már, Békétlenkedni kezd lovas, ló és agár.

Előveszik többen szokott fogásukat: Egyik nagyot köhint, a másik csattogat.

Nótája van ennek, a melyre rendesen Nyúl ugrik; azt fújja magában csendesen.

„Tudom márén, mi a baj,” mond a harmadik, „Gyujtsunk rá! hol van az az Esztári trafik?”

„Hol van az a nyúl?” „hadd ugorjék az a nyúl!”

Kiált ez, némellyik leszál a lováról.

De nemcsak a lovas, a ló is nyugtalan. Reszket, toporzikál, valódi láza van.

Sőt türelmetlenek magok az agarak: Futó, Ballangora**), majd meg nem ugranak.

Csak Langius***) hallgat, s mosolygva néz körül.

E szűk vidékre nem jött ő véletlenül.

Hiszen van gyáva nyúl elég a kert alatt, Hol a pecsenyész agarász hajtogat.

De — most kivált — ollyan derek nyúl kell neki,

Melly magához bizva fekszik a gyepe ki.

Megszólal: „Ur öcsém? abb' a leppentyűben! Forduljon egyet ott lent a gyepeknében,

„Ott, ugy hiszem, lesz nyúl!” S im a gyepe szélénél

E szóra egy veres kis kurta nyúl kikél.

Játékosan farát felhánnya, majd leül, S kedélyesen egyet simít fulén felül.

„Aha!” — mond Langius — „ezek már jó jelek,

Caakhogy itt vagy ficzko, téged kerestelek!”

E közben egy hangu Haj rá-t zúg a csapat, S mint egy vezényszóra mind előre kapt.

A dolgot a füles nézi csak fél-vállról. Míg „Maggi” †), mint kilőtt golyó reá gurul.

Bevárja csendesen őt vagy hat ölnyire, De már ekkor nincsen a tréfa nyíre.

Kihajítja magát, s villám-gyorsan rohan Az erdőnek, hol a posztója van.

Hajra te! Rajta te! hangzik mindenfelől, Nyomul a két agár, Maggi mindig elől.

Sebesen szedi be, behuzza, pedit már, Megvágja! „Hah, bravo! bravo! ez már agár.”

Kiált a Maggi-párt, megint elől esik, S még egyet eág, míg a Szarvas †) felérkezik.

De már ez akkor felhuzott a Maggire, Ugy hogy, ha még halad a nyúl pár ölnyire,

Talán le is rója — most a vágás után Előre jön, s nyilként terem a nyúl hátán.

De Maggi sem tágit, vágást a vágásra Visszaad, s a füles verik karikára.

Midőn azt hinnéd, hogy ez végkép vesztve van, Kiseri közölök magd! hatalmasan,

Kihús előttök husz — negyven — ötven ölet, S ujult erővel a kis erdőnek siet.

Mert a posztós nyulat, ha ismered, Tudod irányából, hogy azt ki nem vered.

Inkább sinórba kész magát vétetni fel, Mintsem menekvésit pontjáról térjen el.

Utoljára egy nagy vágást a Szarvas tett, Melylyel szokatlanul a nyúlra leest,

Maggi maradt elől, övé a feladat Behuzni újra a menekülő nyulat.

Fel is halad reá egy bizonyos közig, Melylyet bezzedni még váltig erőködik.

De már nem bír vele, csak folyvást taszítja, S lassan maradozva a nyulat kinyújtja —

Mint egy lokomotív, a Szarvas fellobog,

Felhuz reá, mellé megy, s vele összefog.

„Na most! most válik el!” A két agár között Nemes verseny fejlik a győzelem fölött.

Felvillanyozva van az egész társaság, A lázas inger a legfelsőbb fokra hág.

Langius bezzeg a ven szürkét szorítja, Kiki a védenczét nevérol biztatja:

Hajrá Maggi! hajrá Szarvas! hangzik körül, Minden arczon kétség — remény — félelem ül;

Sőt érzi Maggi is, hogy a válság közel, Hogy minden e percetől függ, s rá sok szem figyel.

Minden erejét még egyszer összeszedi; Kissé kitart; magát könnyen nem engedi.

De mind hiába! elszakad a csérnjája! Szarvas kimegy szépen, s messzire lehagyja.

Még egyszer a nyulat átvágja Maggi-nak, De ez labétól csak, s nem árt már senkinek.

Pedig az erdő is közel — a nyul halad! Szarvas belátja, hogy lankadni nem szabad:

S a Maggi egy végső erőfeszítéssel Lehuzza, s a nyulat sinórba veszi fel...

... Az üldöző csapat most összeérkezik — Lőről leszállnak, — azt körül vezetgetik.

Megemelgetik a lihegő agarat, Szemlére veszik és felkötik a nyulat,

Egyik nyeret szorít, másik pipára tölt, Amaz szárán tartva lovát, a gyepe dől:

Leoldja Gássi a kis szalmás-üveget, Belőle mindenki jó ízűn csipeget.

A papramorgóhoz óvó ellenszerül Egy kis puha kenyér s pogácsa is kerül! —

— A lélek is repes bennem, ha nézem át Ez edzett alakok ép csoportoztat,

S ti is halvány-iffak, kik nagy városokon Lézengetek elsatnyult pipaszár-lábakon,

Kikben elfásult a szív, a lélek beteg: Ujjá születni e körökbe jöjtek!

Mi van a városban? Zaj, szennyes utcazor, Fészes góg, czifra bün, hazug fényes nyomor.

Itt — a mezők virágillatos szellője, Ott — penészes bureauk dohos levegője,

S a síkra boruló égboltozat helyett Egy keskeny kék szalag a szűk utcák felett!

Itt tomboló élet szilaj vidor kéje, Zengő bokor, ezer hangu dal zeneje.

Ott szemetes gyepon korhadt fűzfá agrol, Egy rheumás veréb rekedten csiripol...

*) Az I. számot „Elindulás” czim alatt a V. U. m. évi 44. számában közöltük.

) Agarak nevei. — *) Egy tapasztalt agarász vadászneve. — †) Agár nevei.

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színházban.

LXXXVIII. „Fiammina,” dráma, írta Uehard Mario.

Tehát szerkesztő ur; Lambert festővé lesz, s elveszi feleségül Fiamminát. Mindketten igen boldogok, mindaddig, míg Fiamminának az nem jut eszébe, hogy ő színésznő legyen. A férje váltig beszéli le róla, hogy „lásd, így — meg amúgy — nem jó mesterség az, még majd Pestre találj jutni a kerepes-utcai színházhoz, ott sok mindenféle gorombaság történik rajtad,” de az asszony csak nem törődik a sok jó tanácsadással, s utoljára úgy segít magán, hogy elszökik az urától, ott hagyja a két esztendő kis gyermekét is. Az ember azt gondolná, hogy itt aztán vége van a darabnak; hanem tulajdonképpen még csak ezentul kezdődik. Az anyjától elhagyott fiu czuczli és tejespép mellett is csak felnő, s lesz belőle husz esztendő legény, s szeretne már megházasodni. Nem is volna semmi az útjában, csupán csak az édesanyja, a ki épen akkor jó oda táncolni, vagy énekelni, vagy nem tudom én minek, mikor ez már esküdni akar. Hát hisz a miatt megesküdhetik bátran. Igen ám: de amellett, hogy énekel, még egy angol lordja is van, a kivel tiz esztendő óta együtt utazik; a mi igen természetes, igen közönséges és igen rendes dolog a világon. A mylord különben igen jeles distingvált ember. Ha lóversenyen, vagy agárfuttatáson nincs, mindig Fiamminánál van. Az ifju Lambertnek ez nem tetszik; odamegy a lordhoz s azt mondja neki: „hallja az ur,

az ur tilos viszonyban él az én anyámmal, ezt én meg nem engedem, hanem gyerünk verekedni.” A mylord igen jeles, okos férfi, mihelyt ezt hallja, mindjárt észreveszi, hogy itt valami baj van: elébb kínálja az ifjut ebéddel, vacsorával, de miután látja, hogy az sem ehetnék, sem ihatnék, akkor azt mondja neki: „eredj, teveled nem verekszem, küld az apádat, azzal inkább.” Gondolja magában, a vén piktort majd legyűröm, ez a markos suhancz megtalál piszkolni. — Minthogy azonban a párbajra kihívás Párisban is épen annyi előleges lármával jár, mint nálunk, annál fogva ezt is megtudja az egész világ; Fiamminában felébred az anyai szeretet, s megtudva, hogy az ő tilos viszonya áll fia gazdag házasságának útjában, kéri a lordot, hogy mondjon le az összeköttetésről; a mit a lord meg is cselekszik, s lát fiatalabb táncosné után, a kinek még nincs husz esztendő fia, hogy az embernek a fülét levágja. — Fiammina pedig, hogy bűnhődése teljes legyen, ünnepélyesen lemond a színészetéről; mire egy pár kegyelmes ur a néző helyekről hangosan tapsolni kezd, kiáltozván: „tutti! tutti!” (tudniillik: hogy a többiek is valamennyien mondjanak le s menjenek Isten hírével.)

Tanulság e darabból ez: „ha boldogul akarsz élni, kerüld a színpadot és a mylordokat!”

Kakas Márton.

Színészet, irodalom s közszellem Szegeden.

Szeged, január 4.

Vége a sokszor pirongatott nagy magyar városnak színháza van; ez ugyan régibb dolog, de az egészen új, hogy a színháznak szép számú rendes látogatója van; s mindezt néhány előkelő férfi jó példával tett lelkes buzditásának köszönhetjük.

Ezután tehát a színészek van a sor, hogy tanítsanak bennünket lelkesülni. Mi megjelentünk, őket látni s hallani, de ők igen jól tudhatnák, hogy egymáshoz viszonyaink nem 90 évi szerződésen alapszanak; a néhány hónapi bérletidő lejár s mi ott mondunk föl, hol majd nem tetszik, s mindkét félre káros leend.

Szabó társulata a vidéken a legjobbakhoz sorozható; s mindamellett, hogy sok jeles taggal dicsekedhetik, meglátszik egy nagy hiány, mely az

egész társulatnak kárára van. — Hiányzik egy drámai első szerelmes férfi szerepívő; minthogy e helyet K. nem elég méltóan tölti be. — Kisebb, de mégis nagy hiba, egy népszínmű-énekes hiánya; ezáltal történt, hogy a mult vasárnap a „Szökött katonából” vén invalidust csináltak, ki a fogházban bu bánata daczára jól elhizva üldögélt; kedvese T. E. szép volt, mint mindig, de midőn énekelni kezdett, mi aláestünk egünkéből, mint ez közönségesen szokott történni, ha a t. k. a szép ajkait énekre tárja.

A igazgatónak lehetnek kedvencei, de legyenek ám azok legelőször a közönség kedvencei; ugyanis van rá példa, midőn egy jó társaságot egy derék igazgató véletlen elkövetett hibája szégyenpadra állított. Ez nem szegedi történet, de nem is jó volna, ha itt ismételve látnók A mi derék igazgatóunktól mi minden jót várunk. Ma is dicsérhetnők egyes tagjait a pártolásra méltó társulatnak.

A mi az irodalmat illeti, rangunk s vagyunk szerint egy vagy más ágát pártoljuk, kis közép számban; igaz, hogy el férne a mi fejünkbe több olvasás is, de azt még sem hihetjük, hogy valaki ő írói méltóságában „szalonna szívű,” „szappan lelkű,” „vad magyar” s több efféle czimkekkel tisztelhesse bennünket. Mi erre azt hisszük, az olyan jó urnak a sok írás ártott meg, mivel e sajátságos eljárással meggyűlölteti velünk azt, mit még megszeretni okvetlen szükségünk van. Az olyan jóakaróknak köszönetet mondunk azon németországi tudós nevében, ki minap böles elmélkedésbe merült a

tiszaparti „vadmagyarok” fölött.

A hirlap-levelezők is vádolnak bennünket néha, hogy mi már elkorcsosodunk. Igaz, hogy vannak itt elkorcsosodtak, de azok olyanok, kik nem sokat veszítenek, ha már közöttünk elmagyarosodnak, ha gyermekeik csak magyarul tudnak beszélni a „vad magyar” pajtások között. Legalább nem eszszük meg őket.

Azt is mondják, elerkölcstelenedünk. — Ime egy czáfolat: a lefolyt 1858. évben nálunk 2206 gyermek között csak 30 házasságon kívüli született. — A halottak száma 1778 volt; házassult 458 pár.

Tudom, sokan kívánnák, ha e 66,000 lélekre menő város legalább minden hatodika egy

forintot áldoznék az eszbiztosítáera, az irodalmat értem, de ez még nem multa idejét. Mi megtanuljuk az időtől, hogy „ki nem halad, az elmarad” s igazán szólva, szeretünk is mi a nagy világról elmélkedni, még az a kis hiúságunk is megvan, hogy ha rólunk beszélnek, örömmel hallgatjuk, de ha olyan „vadat” hallunk, a fölött már szánakozva mosolygunk.

S minthogy rólunk a lapok úgy beszélnek, mint egy még föl nem fódzött tartományról — a Vasárnapi Újság pedig hallgatni szokott felőlünk — így majd továbbra is . . . meglátogatjuk. (Szívesen látjuk. Szerk.) 100.

Az irodalom pártolása

olgy tárgy, melylyel a napi sajtó igen gyakran foglalkozik. Arról beszélni valóban nemcsak nem fölösleges, de hasznos, sőt szükséges is, a mennyiben ez által sokan, kik tán különben e tekintetben közönyösök maradtak volna, figyelemre ébrednek, s ily módon egyesek megnyerése által az irodalom, nemzetünk szellemi életének e legfőbb tényezője, ütere iránti a részvét növekszik. — Azt azonban helytelenül teszi a journalistika egy része, hogy a hibát mindig a közönségre tolja s szüntelen szidja, korholja a részvétlenségért, melyet az irodalmi ügy iránt állítólag tanúsít. — Legyünk méltányosak s valljuk meg, hogy a mennyiben való is e vád, a hiba nem a közönségben, hanem egészen másutt keresendő. Igaz, hogy egyesek, sőt egész községek e tekintetben szigorú megrovást érdemelnek, s a journalistikának tiszte ezek részvétlenségét nyilvánosan roszalni: de az egyes kivételek miatt a sujtó vádat az egész közönségre kiterjeszteni, valljuk meg, egy kis hálátlanság, hogy ne mondjuk, vétkes könyelműség. A közönség megteszi a ma-

Vadászjelenet Surinamban. — (Lásd a szöveget 31. oldalon.)

gaét, sőt örömmel tapasztaljuk, hogy, itt ott valódi áldozattal többlet tesz, mint mennyit tőle csak néhány év előtt is remélni mertünk volna. Hasonlításuk csak össze a jelent a közel multtal, s számokkal bizonyíthatjuk be ezen állításunkat. Midőn néhány év előtt egy-két magyar lap is csak tengődve tarthatta fel magát, most Isten kegyelméből 30 és 40 közt ingadoz azok száma, s mégis minden jóra való lapnak van legalább annyi közönsége, hogy megélhet. Nem tagadjuk, hogy az önálló munkák iránti részvét nagyobb is lehetne, mint a minő; de igaztalanok volnánk, ha ennek okát a közönségben keresnők. A baj abban feneklik, hogy sem az írók, sem a lapok nem járnak el e dologban elegendő lelkiismeretességgel. Az írók, ha műveikre előfizetést hirdetnek, többnyire nem tarthatják meg a megjelenés határidejét; e baj olly közönségessé vált már irodalmunkban, hogy ha valamely munka kellő időben megjelenik, e körülményt hajlandók vagyunk az íróknak érdemül felróni, holott az pusztán kötelesség teljesítése volt. Hogy e miatt a közönség mennyire elvesztette bizalmát, ki a lapokban megjelenő vidéki leveleket figyelemmel kíséri, igen jól tudhatja. Közlebb egyik fiatal írónk, munkára előfizetést nyitván, egy vidéki embertől körülbelül illy tartalmu levelet kapott: „Itt küldöm az egy p. forintot ön munkáira. Sokszor felsültem már az előfizetéssel, azért nem is mertem gyűjteni, azonban a magam részéről még egyszer megpróbálom. Ugy is tudom, hogy ismét csatlakozom, de meg ezt a pénzt kockára teszem, s ha épen el is vész, hát Isten neki!“ Igaz, hogy az író gyakran nem tehet róla, ha munkája a rendes időben meg nem jelenhetik; de a közönség nem vizsgálja, s nem is tudja a késedelem okát, csak azt tudja, hogy a mű, melyre előfizetett, nem jelent meg a hirdetett határidőben. De nem csupán e miatt csökken a közönség bizalma. Nagyobb baj az, hogy azon munka, melyre előfizetett, vagy melyet később megszerzett, olly silány, hogy ingyen is drágának tarthatja az ember. E tekintetben egyik lap azt indítványozza, hogy, ha ismeretlen szerző előfizetést nyit, a közönség csak úgy fizessen elő munkájára, ha annak tartalmaért legalább két jóhitelű író ajánlólag kezekedik. De ezen indítvány czélszerűtlenségét egy nem rég megjelent versfüzetnél is volt alkalmunk tapasztalni. Ide vonatkozó nézetünk ez: a közönség ovakodjék minden olly előfizetési felhívástól, melly ismeretlen szerzőtől ered; s ha illy munka tán a szerző saját költségén mégis napvilágot lát, a journalistika teendője azt érdeme szerint ajánlani, vagy felette a pálczát eltörni. Ha ez lelkiismeretesen megtörtént, a többi a közönségre kell bízni. Csakis ez az egyedüli mód, melly által vissza lehetne riasztani a sok kontárkodó tintapazarlót. — Mindaz, a mit itt elmondtunk, nem új dolog, sokan elmondták már azt előttünk; mi a dolgot csupán fölmelegíteni kívántuk, mi alatt kimutatni igyekeztünk, hogy alaptalan azon állítás, mintha a közönség nem pártolná kellőleg az irodalmat. Tegyük meg az írók a magukét, teljesítse tisztét a journalistika, s akkor a közönség bizonyosan szintén megteendő a magáét.

Irodalom és művészet.

⊙ Mult évi utolsó számunkban említettük, hogy D. Fulöp Franciska előfizetést hirdet „Rögtöni fogylalkészítés titka“ című könyvecskére. Az előfizetési határidőt jövő febr. hó végéig meghosszabbítja. E könyvecske megtanítand, mint kelljen tiz perez alatt a legfinomabb fogylaltat elkészíteni a legnagyobb mennyiségben és többféle egyszerre. Magasabb rangú urnőink kétségkívül méltányolni fogják e könyvecske értékét annál inkább, mert irodalmunkban egyetlen a maga nemében úgy tárgyánál, mint annál fogva is, hogy az általa tartalmazott titok, vagyis találmány magyar eredetű. Előfizetési ár 1 pft., mi bérmentett levelekben szerzőnőhöz küldendő Budára, Viziváros, bécsi-kapu-uteza, 751. sz. a. A szerzőnő csupán megrendelő aláírásokat is elfogad, mellyek mielőbbi beküldését kéri, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozhasa magát.

+ (Megjelent: „A szomszédok, vagy: A falu bírja.“ Regény két füzetben, írta Boross Ádám. E munka első műve a szerzőnek, s ő első szavában ki is kéri a kritika teljes szigorát. Akadni fog, a ki e kívánságát teljesíti. Ára mind a két füzetnek 50 pk. vagy 84 uj kr. Ráth Mór bizománya.

⊙ Pécssett jelent meg Színházi emlény, 1859-ik évre, kiadta Molnár György magyar színtársulatának sugója, Csiky György. E könyvecskéből megtudtuk, miszerint Molnár György társulatának 23 férfi- és 16 nőtagja van, az összes személyzet pedig, mindent odavéve, összesen 55 egyénből áll. A társulat jelenleg Pécssett működik, s ott októberben 16, novemberben 25, decemberben 20, tehát a három hó alatt összesen 62 előadást tartott. Az elődott darabok közt újan betanult 12, eredeti darab pedig 30 volt. — Udvarhelyi Miklós, a pesti nemzeti színház tagja, mint vendég két előadásban lépett fel, melly alkalommal színészi félszázados pályájának ünnepe Pécssett is meg lön ülte. Ugyanez alkalommal a kasino Udvarhelyi Miklós urat s Molnár György egész társulatát megvendégelte helyiségeiben. A kis könyvecske további tartalma: Zách Klára, Arany Jánostól; A virasztók, Vajda Jánostól; Tanítatók, Idunától; Szülőföldemen, Sal Ferencztől; A magyar színészetről, Takácsról; Rege, a nemzetiség- és nyelvről, Takácsról; Az ismeretlen, Sal Ferencztől; Teremtés, Vajdától; Bánk-bán és neje, Matisz Páltól; A tintásüveg, Petőfitől; Sirva vigad a magyar, Losonczy Lászlótól; Kazinczy, Szemere Miklóstól; Nagy sziv, Telegdi Páltól. — E könyvecske kiadójának elismerést szavazunk. Ohajtandó volna, hogy a széles magyar hazában működő minden szervezett vidéki színtársulat hasonló jelentést bocsátna közre, mellyben, necsak pár hó, hanem egész évi működéséről jelentést tenne. Igen nagy segédesszök lenne ez, összes nemzeti színművészetünk állásának megismerésére.

+ (Hugo Károly „Báró és Bankár“) című drámáját Jules Janin s más műértők buzditására, francia nyelven is ki akarja adni.

+ (B. Kemény Zsigmondnak „A rajongók“) című 4 kötetes regénye e napokban meg fog jelenni. Ugyan e szerzőnek „Zord idők“ című regénye, melly a „Budapesti Szemlében“ kezdetett meg, s most már befejezéséhez közelg, Vécser Ottótól német fordításban jelenend meg; az első kötet már meg is jelent.

⊙ Megjelent a „Törvényszéki csarnok“ című új lap 1., 2. és 3-ik száma. Szerkeszti Szokolay István. — E lap a törvénykezés organuma gyanánt lép föl; főtörekvése lesz, hogy új jogi intézeteink s reformjaink körül a tudomány által nyújtott ismeretek minél nagyobb elterjedést nyerjenek, a jogi eszmék minél inkább tisztuljanak; figyelmére méltatja azon elveket is, melyeken az igazságszolgáltatás szervezete alapszik, mellyek a törvénykezésnek rendszerét alkotják. — Tehát főleg az ügyvédek és törvényszéki hivatalnokok figyelmét hívjuk fel e lapra; különösen a magyar ügyvédi kartól reméljük, miszerint pártolása által bebizonyítandja, miszerint egy illy szakkap létezésének szükségességét mélyen érzi, és annak létezését kellőleg méltányolni tudja.

+ („Borászati vegytan“) cím alatt Gyürky Antaltól, a „Borászati lapok“ szerkesztőjétől egy munka jelent meg. Ára 1 ft. 40 kr. új pénzben. Az illető szakkal foglalkozók egy hasznos kézikönyvet nyertek e mű által.

+ (Aradon ismét egy új magyar lap) van keletkezőben, mellynek szerkesztője hallomás szerint Ormós Zsigmond, kiadói pedig a Bettelheim testvérek ottani könyvtárosok lennének.

— (A két Gyöngyösy.) Mióta a Kolozsvári Közlöny említette, hogy Gyöngyösynek Tordán emléksobrot emeltek, a lapok széltire két Gyöngyösy Istvánról beszélnek. Erre nézve tudnunk kell a következőt. Gyöngyösy István 1620-ban született Gömörmegyében, 1640-ben Wesselényi Ferencz udvarába került. Ő írta a „Márssal társalkodó murányi Vénust“, a „Hamvaiból megéledett Phoenixet“ stb. Arczképét s életirását adta a Vasárnapi Ujság 1858. évi 45. száma. — A kinek most Tordán emléket emeltek, az nem Gyöngyösy István, hanem Gyöngyösy János, ki 1780 körül tordai lelkész volt s leoninus verseiről volt ismeretes. A két Gyöngyösy e szerint két különböző vidékről, sőt országból származott, egy század fekszik majdnem közöttök s munkáik is annyira eltérnek egymástól, hogy összetévesztetni őket egyáltalában nem szabad. — B. O.

+ (Két magyar senemű) jelent meg közelebb Rózsavölgyinél. Az egyik „Régi jó idők“ című, Ábrányi Kornél szerzeménye; a másik Frank Ignác „Klotild csárdása.“ Amaz Kirch Jánosnak, ez utóbbi pedig Gerkovich-Madarassy Klotildnak van ajánlva. Mindegyik ára külön 55 uj kr.

+ (Az ifju Lendvay-pár) egri vendégszereplését az ottani közönség nagy tetszéssel fogadta. Egyéb kitüntetések közt éji zenével is megtisztelték fiatal művészeinket. Eddigi szerepléseikkel — írja egy ottani levelező — annyira megkedvelték magukat, hogy azon időre is, mellyet Miskolcra volt szándékuk tölteni, oda kelle igérkezniök az egri közönségnek.

+ (A nemzeti színházban) 1858. dec. hóban 27 előadás volt. Ezek közül tisztán színmű 16, vegyes 3, dalmű 7. Eredeti színmű adatott 11, idegen 8, eredeti dalmű 1, idegen 6. Táncz előadás 2. Ujdonság színre került 3, u. m. „Egy bukás sikere“ Dobsától, „A szerelem gyermeke“ Dumástól, Feleki fordítása szerint; s „A furfangos szobaleány“ című vig ballet. Vendégekkül fölléptek: a Ferni-nővérek 4-szer, Jánosiné assz. 3-szor, Fátyné Károly 1-szer, s Ormai 1-szer. — Színházunk jobban díjazott tagjainak elfoglaltsága a mult hóban következő volt: 14-szer lépett föl Szilágyi, 10-szer Feleki, 9-szer Lendvainé és Szigeti, 8-szor Réthi, Szerdahelyi és Tóth Soma, 7-szer Bartháné, Hegedűsné és Némethy, 6-szor Füredi, Tóth József és Udvarhelyi Miklós, 5-ször Bensa, Eötvös Boreca, Hollósy L-né, Jekelfalussy és Köszeghi, 4-szer Egressy és Munkácsi F-né, 3-szor Campilli, Ellingerné, Ellinger, Komlóssy-K-né, Latkócziné és Lendvai. 2-szer Fehérvári Mari, Hegedűs és Jókainé, 1-szer Aranyváry E., Szathmári L-né és Téli Emilia. Kaiser-Ernestné, ki már 3-ik hónapja, hogy szabadságidejét használja, s Bignio, betegsége miatt egyszer sem lépett föl.

Közintézetek, egyletek.

⊙ (A magyar Akademia) bölcs. törvt. és történelmi osztály ülésében jan. 10-én Érdy János ur folytatta a bessenyőkről, mint hires bányászokról és „vas nemzet“-ről előadását; Wenczel Gusztáv ur, Magyarország megyerendszeréről kezdé előterjeszteti tanulmányait. — Ez ülésben a titkok szétosztotta az akademia jelen tagjai létszámának kimutatását. Ebből tudjuk, hogy a magyar akademia ez idő szerint 225 tagot számít; ezek közül 173 belső, 52 pedig külső tag. A mi az egyes osztályokat illeti, a nyelv- és széptudományi osztálynak van összesen 55 tagja, és pedig 47 belső, 8 külső; a bölcselmi osztálynak van összesen 23 tagja, mind belső; a törvénytudományi osztálynak van 30 tagja, kik közül 24 belső, 6 külső; a történelmi osztálynak van 51 tagja, ugymint 32 belső, 19 külső; a matematikainak van 22 tagja, u. m. 16 belső, 6 külső; végre a természettudományinak van 44, u. m. 31 belső, 13 külső tagja. Az egyes osztályoknak csupán belső tagjait illetőleg, úgy találjuk, hogy a nyelv- és széptudományi osztálynak 4 tiszteleti, 10 rendes és 33 levelező, — a bölcselminek 3 tiszteleti, 4 rendes és 16 levelező, — a törvénytudományinak 7 tiszteleti, 6 rendes és 10 levelező, — a történelminek 2 tiszteleti, 5 rendes és 25 levelező, — a matematikainak 1 tiszteleti, 5 rendes és 10 levelező, — a természettudományinak végre 4 tiszteleti, 8 rendes és 19 levelező tagja van. Tagokban leggazdagabb a nyelv- és széptudományi osztály (47 b. t.); azután következik a történelmi (51 b. t.); úgy a természettudományi (44 b. t.); aztán a törvénytudományi (30 b. t.); erre a bölcselmi (23 b. t.); végül a matematikai, melly a legszegényebb (22 b. t.). — Az 1858-diki választások alkalmával az akademia összesen 108

uj taggal gyarapodott, a kik közül 67 belső, 41 külső. Legtöbb új (belső) taggal szaporodott a természettudományi osztály (18); azután következnek a történelmi (17); ugy a nyelv- és széptudományi (15); ugy a bölcselmi (8); azután a matematikai (5); végül legkevesebbel a törvényszakos (4).

△ (Az első magyar általános biztosító-társaság közgyűlésén), mely e hó 10-én ment végbe, az életbeléptetendő élet-, tőke- és jövedelembiztosítás alapelveinek s a kötvények feltételeinek tárgyalása jött szönyegre. A bizottmányilag kidolgozott s az igazgatóság és a választmány által is átnézett alapelveket a közgyűlés kevés változtatással helybenhagyta s a választmányt megbizta, hogy azok felsőbb helyeni jóváhagyását siettesse. Bár az üzletki-mutatás nem volt a gyűlés teendőinek programjában, t. elnök ur, hogy az eddigi sikerből mindenki bizalmat merithessen a jövő iránt, megérinté, hogy a társaság rendezésének befejezése előtt is már 1,200,000 ftnyi díjnál többet vett be, s 2000-nél több ügynökséget állított fel, melyek közül 1207 házunkban működik; a kártérítésekre majdnem 400,000 pft. lőn fordítva s a függőben levő biztosítások mintegy 100,000 pft-ra mehetnek. A társaság Németország legfőbb intézeteivel viszonzbiztosításba lépett, s ez által képessé lett, hogy minden nehézségen túl tegye magát, s üzletét már is annyira kiterjeszthesse, miszerint az európai szárazföld intézetei közt a 8-ik helyet foglalja el.

△ (Táviró-állomás) lőn felállítva Erdélyben Besztereczn és Fehér-templomon, az első korlátolt, a második teljes napi szolgálattal.

Jótekonyságok.

△ (A szűkölködő iparosok kölcsönpenzalapjának nevelésére) a pesti Lloyd társulat 525 ft. ujp. adott.

△ (A pesti bölcsőde javára) b. Prandau ur 500 pftot adott, s ez az intézet magas pártfogónéja, Hildegard Főherceggasszony Ó. cs. Fensége, rendelkezése szerint első alapul szolgáló egy tőkének, melyből, mihelyt adakozások folytán elég nagyra növekszik, az intézet számára saját ház leendő vásárlandó. E célra Emmerling assz. már is 20 pftot adott.

M i u j s á g ?

— Jutalom-hirdetés egy népszerű értekezés irójának a „Takarék-magtárról.” — Feltételek: 1) Az irálynak olly egyszerűnek kell lenni, hogy a kevésbé művelt egyén is első hallásra felfoghassa ezen jótekonyság-intézet lényegét, szerkezetét és hasznait. — Gyakorlati példák világosítsák fel: miként kell a vállalkozni akaróknak eljárnia a részvény aláírása, kezelése, jogai gyakorlata, s felvállalt kötelei teljesítése körül; — mely hasznát és nyereségét várhat józan takarékosága gyümölcseül. — Kerülni kell azonban minden áttatást, a dolog valóságával nem igazolható nagy, vagy rögtön nyereség-ígéretet, nehogy ennek reménye valakit tévútra vezetvén, olly vágyakat ébresztszen, millyeket a magtári egyletek sohasem lennének képesek kielégíteni. — Egyébiránt nem vállalkozók számára is le kellene írni: mikép szokás hasonló egyletektől kikölcsönözni és kell az adósságot visszaszolgáltatni. — 2) Az értekezés legfőlebb egy nyomtatott ínyire terjedhet. — 3) Az értekezés mellé a szerző neve, valamely jel, vagy mondat alá rejtve csatoltassék. — 4) Az értekezés f. é. márczius utolsó napjáig az abauj-tornamegyei szántói járás cs. k. szolgabiránál adassék be. — 5) Birákul az alapszabályok tervezésével megbizva volt választmányi tagok kéretnek fel. — 6) Jutalma a legjobbnak ítéendő értekezésért két darab arany; ezeket a jutalmazandót a fentiszelt cs. k. szolgabiró urnál fogja felvehetni. — 7) A megjutalmazásra méltatott mű a szántói járásban felállítandó „Takarék-Magtári Egylet” tulajdonává válik. — 8) Ha egy értekezés sem érkezik, a jutalom a járásbeli szegények alapjához csatoltatik. — Kelt 1859-iki január hó 4-én; a „Takarék-magtári alakítók vissolyi gyűléseztől.”

△ (Csak a bécsi cs. kir. pénzügy-házban) 2020 mázsa rezet dolgoztak már fel ujkrajczárok verésére. Egy mázsból 14,851 darab kerül ki.

△ Mint lapunkban is olvasható volt, Ország Antal, bár az albumára begyűlt s Friebeisz István által gyűjtött előfizetési pénz nem kapta meg, kész az albumot minden előfizetőjének megküldeni. A gerendi olvasó-egylet azonban kijelenté, hogy kész elviselni, a nem Ország Antal hibája miatt támadt kárt, s kész a előfizetési összeget annak újólág elküldeni. — A pesti előfizetők hasonlóan cselekednek; mely példát, reméljük, a többiek is követni fogják.

△ (A pesti német színházat) illetőleg, az előbbi útjéren álló ideiglenes pajtaféle színházépületet a város, az azt építő társaságtól 54,000 pfton megvette, s hogy ezt annál inkább teljesithesse, a m. kormány a községnek azon 50,000 ftot, melyet az országos pénztárba kellendett befizetnie, elengedte. E szerint a város tulajdonkép csak négyezer pftot fizet. A német színház tehát január 1-től a városé, és évi hiányait ennek pénztára fogja fedezni, a mi mostani pénzügyviszonyai közt igen nagy áldozat.

△ (A dunagőzhajózási-társasággal) a jövő tavaszra versenyre lép: 1) egy francia társaság, melynek hajói Pest s Galacz közt fognak járni; 2) egy francia-moldva-oláh társulat; 3) egy angol társulat és 4) egy Konstantinápolyban alakult társulat, melynek részvénytőkéje 90,000 sterlingfont (900,000 pft.). Örvendünk e versenynek, annál inkább, mert terményeinknek új piacokat kell keresnünk, miután az eddigiek nem elegendők, feleslegünket elfogyasztani.

+ (Liszt Ferenc egyik tanítványának operáját) adták a múlt hó végén Weimarban. A közönség az operát a nemtetszés élénken nyilvánított jeleivel fogadta, mire Liszt, ki a zenekart igazgatta, annyira megboszankodott, hogy azonnal lemondott az operai zenekar igazgatásáról.

+ (Vas Gereben kiszámította), hogy ujév napján Pesten nyolczezer malacz fogyott el.

+ (Uj találmány.) Preysz Mór, a pesti főreáltanoda vegytanára és dr. Wagner Dániel pesti gyógyszerész olly módot találtak fel, mellynek alkalmazása által a légszuszvillagítás fénye két — egész négyszeresen növekedik.

+ (Smitt, a híres időjós) azt jövendelte, hogy e hó 13-tól kezdve olly hideg lesz, minő már évtizedek óta nem volt. E jóslat a pestiek közt is el van terjedve, s sokan már pár hét óta aggodalommal beszéltek róla; azonban Smitt uram most az egyszer aligha kudarcot nem vallott prófétai tehetségével, mert e hó 12-én hirtelen olly enyhe tavaszi idő állt be, hogy méltán elbusulhatják magukat a — fakeskedők.

+ (Molnár György színigazgató) Pécsen f. hó 11-én táncszvigalmat volt rendezendő az ottani színteremben. A jövedelem fele részben a Kazinczy-emlékre lesz fordítandó. Az eredményt még nem tudjuk.

+ (Aliq kezdődött még el a farsang), már is nagy tüzzel házasodnak az emberek. E hó 9-én, azaz farsang első vasárnapján csupán a terézvárosi templomban tizenöt párra mondatott az egyházi áldás.

+ (A jászberényi műkedvelő társulat) az olvasó-egyleti könyvtár javára második előadásul Szigligeti „Mamáját” választá, mely m. hó 27-én közmegelegedéssel ment véghez. E darabban fölléptek: Paczek Mari, Ferenczi Vik., Morzsányi Emma urhölgyek, Turi Albert, ifj. Ágoston Imre, Bathó Endre, Nagy Andor, Telek József, ifj. Morzsányi Sándor és Muhoray Sándor urak, kik mindyájan általános dicséretet és köztetszést vívtak ki. A „NK.” tudósítója Aray Károly urat is dicsérettel említi, ki ugyan nem lépett föl, de annál fontosabb szerepe volt, t. i. ő volt a — sugó, melly tisztét igen ügyesen végezte. Oda is ember kell a gátra! A nevezett könyvtár gyarapítására fordítandó tiszta jövedelem mintegy 70—75 pftot tett. A társulat harmadik előadásul az „Eljegyzés álarcz alatt” című darabot tűzte ki. A jászberényi ifjak illy módon mind maguknak, mind a közügynek használnak.

△ (Egy élet- és járadék-biztosító egylet alakult Bécsben) „Anker” czim alatt, melly a maga szervezésével most foglalkozik s Pestre egy megbizottat küldött, hogy itt s általán Magyarországon ügynökségeket alapítson. Az első magyar általános biztosító társulat is épen most foglalkozik életbiztosító osztálya föllállításával, azért mi megvárjuk, míg megalakul és majd ennél biztosítunk. Szép nézni, mint siet az „Anker” nyakrafőre megelőzni a nevezett társulatot, mi azonban reméljük, hogy ennek alapszabályai felsőbb helyen rövid időn meg fognak erősíteni, s a társulat ez új osztályát legkésőbb mártius elején már megnyithatja.

— (A hírlaptartás egy akadályá vidéken.) Kunhegyesi tudósítónktól vesszük e sorokat: Meg nem állhatom, hogy ki ne kürtöljem, mi volt az oka a hírlaptartástól némely eddig volt előfizetők visszavonulásának, s némelyek idegenkedésének? — Az, hogy itt a templom előtti házban, (köz-ségházban? Szerk.) olly emberek is találkoztak, kik, bár lapot nem járatnak, a másét pedig haza vinni s olvasni mégis szeretnék, a mi zsebünkről is, „sine nobis, de nobis” rendelkeztek, t. i. a heti postást, kit az összes község busásan fizet, s ki lapjainkat, levelünket, a mi lovunkon, talyigánkon, Karczagról kihozni köteles, még egy-egy pengő forinttal külön honoráljuk. — Ez többeket visszariasztott a járatástól; — de hiszen ezen már segítve lesz, s azért több előfizető is leendő, mert megkérjük a jó urakat, hogy zsebünkről ne gondoskodjanak, elbánunk mi azzal magunk is. Megérkezett lapjainkat pedig, hagyják pihenni a zöld asztalon, vagy cselédházban — melly szintén a miénk is — mig kiki a maga lapját haza nem viteti. Így az irodalomnak több pártolót nyerendünk meg. — Ki kell kürtölnöm továbbá, hogy itt nálunk is vannak olly könnyű gondolkozású egyéniségek, kiknek fővágya a drága muff, kesztyű, krinolin stb. kik erejük, s rangjuk felett pompáznak, az irodalom pártolásához azonban — tisztelet becsület a kivételeknek — egy fillérrel sem járulnak, sőt e fényűzési kórságukkal az alsóbb osztályt is elkorcsosítják, minek következtése szokott lenni, az eladósodás, elszegényedés. — Nálunk az egészséges földmivelő s iparúzó osztály képezi leginkább magvát a nemzetiségnek, melly legtöbb jelét mutatja, a nemzeti irodalomhoz szóval s tettel vonzódásának. — Munka tehát, szorgalom, nélkülözés, irodalmunk hő pártolása jelen időben a mi feladatunk, nem pedig a hiu fényűzés. — Hagyjunk azért fel a sok haszontalan hiábavalóságokkal, nehogy felkiáltson valaki illy erős hangokon:

„Istenem! mit értünk, midőn Bécs és London
Elhullott tolla van már minden bolondon.”

+ (A jégvágást most) ugyancsak nagy szorgalommal üzik az emberek; akármerre járunk, mindenütt jégördő szekerekkel találkozunk. A minap egyik lap azt írta, hogy igen előnyös jégtelepet fedeztek föl valahol Uj-Pest körül, honnan tisztább jeget lehet nyerni, mint a városligeti tóból. Mi is fedtünk föl olly helyet, melly fölötté alkalmas jégvágásra, s főleg közelsége miatt mind az új-pesti, mind a városligeti tónál jóval előnyösebb. Ez általunk fölfedezett jégtelep ingyen megtekinthető a — képiró utcában, hol ugy a gyalogolás, mint a kocsiszás most már lehetlenné válik. A házakból a kapuk alatt kieresztett víz a szó legszorosabb értelmében egészen előntötte az utcát, melly a keményebb napok beálltával befagyott, nem kis öröme a csuszkálni szerető gyermekeknek, de annál nagyobb bosszúságára az arra járókéló embereknek. Jó volna az illető háziurakat ott gyakrabban megsértáztatni, akkor talán csináltatnának csatornát. — Még egy másik jégtelepet is tudnánk ajánlani, ha attól nem tartanánk, hogy nagyon tisztátalan jég kerülne ki belőle. Értjük a részvétlen s könyörületlen szíveket.

+ (Rima-Szombatban) az építendő kórház javára előadást rendeztek, melly az említett célra 129 ft. 89 krt jövedelmezett.

+ (Párisban) évenként 4,300,000 franknyi gyermekjáték kel el, melyből kétharmadrész esik a lánygyermekre.

— Helyreigazítás. A V. U. múlt évi 52. számában a „Libényi templom” leírásában ezt olvashatni: „Az oroszok, gróf Zichy Manó által épített, most es. k. Főherceg Albrecht által birt góth stílú várkastély.” Ez nem úgy van, mert Oroszvárt, valamint a bennlevő szép kastélyt most is a m. gróf Zichy-család bírja. — M. Övár. december 30-án. Dr. Schmidt János.

Egyveleg.

△ (Párisban a jelen hosszú farsangon) a nagy opera igazgatósága 14 tánczvizalmat adand, melyek körül 980 egyén lesz elfoglalva, u. m. 150 zenész, 46 ellenőr, 4 pénztárnok, 400 jegyáruló, 40 páholynyitóné, 80 gépész, 12 kárpitos, 6 virágcsinálóné, 8 ruhafelügyelő, 172 hivatalnok a rend fenntartására, 34 fővigyázó, 4 szemüveg (lorgnette) és legyezőárús, 24 csillár- és gázgyújtogató. — Ez utolsók számát épen nem lehet sokallni, ha tudjuk, hogy ama tánczvizalmak mindegyikén 1850 gyertya, 210 lámpa és 5600 gázlámpa fog égni. A helyiség 8000 egyént befogadhatna, mindazáltal csak 5000 jegyet osztanak ki, mintegy 2400-at hölgyek és 2600-at férfiak számára; mindezek közt 1500 ingyenjegy lesz! — Oda menjünk lakni. A férfi 10, a hölgy 5 frank belépti díjt fizet. Megjegyzendő, hogy a hölgyeknek mind álcázásan kell megjelenni, ugyancsak a férfiaknak is — kötelességük legalább egy nagy orrot vinni magukkal. Az első tánczvizalom alkalmával a színház tornácában 1490 bérkocsi és 300 saját fogat állt meg. — Futólagos számítás szerint minden egy ily tánczvizalom alkalmával az abban résztvevő közönség, minden kiadást beleértve, legalább 200,850 frankot költ, mi a 14 tánczvizalom alatt 2,811,900 frankra megy. Hány mesterember fog ebből meggazdagodni. Vajha a mi gazdag uraink is a telet külföld és más idegen városok helyett Pesten töltenék mind, s itt rendeznének mulatságokat. Ez nekik is kevesebbe kerülne, míg másrészt hazai iparunkat is tetemesen emelhetnék.

+ (III. Napoleon, mint gyorsfutó.) Köztudomás szerint III. Napoleon, a mostani francia császár, 1830-ban az amerikai Egyesült-államokban tartózkodott. Lajos Napoleon ez alkalommal egy ezer dolláros fogadás következtében New-Yorkban 140 perc alatt 18 mérföldnyi tért volt gyalog megfutandó. 1830. jun. 6-án délután egy nyilvános kertben nagyszámu közönség jelenlétében hozzá is fogott merész vállalatát kiviteléhez. Pontban délután 4 órakor kezdette meg a futást egy 820 lábnyi körben; mindössze e kört 115-ször, s még 720 lábnyi tért volt bejárando, a kitűzött határidő alatt, hogy a fogadást el ne veszítse. Először is a 720 lábnyi utat végezte be, s azután hozzáállott a 115 körfutás lerovásához. Ötvenkilencszer dícsősegesen be is végezte ez utat mindig ugyanazon idő alatt, de a hatvanadiknál már elkésett, mire környezete aggodalommal szólította fel, hogy vonná vissza fogadását; ő azonban ez indítványt makacsul visszautasítván, futását folytatta, de mindig jobban elkésett, s miután a kört ujabban ötször megkerülte, annyira tántorogni kezdett, hogy bizonyára összerogyik, ha barátai karjaikkal föl nem fogják. Teljesen kimerülve, s majd egészen eszmélet nélkül vitték haza, hol több órán át tetszhalottként feküdt ágyában. Az általa megfutott tér 80 láb híján 10¹/₂ mérföldet tett, s ez utat 97 perc alatt végezte. Ki gondolta volna akkor, hogy e gyorsfutó 22 év múlva francia császár lesz!

© (Egy nő, ki saját nyelvet talált ki.) Irlandban egy paraszt neje ikret szült. — Midőn a gyermekek beszélni kezdtek, egy saját nyelven társalognak egymás közt, melyet senki sem értett. A szülők, hogy ez új nyelvet elfelejtessék velük, őket elválaszták, s a fiut nevelésbe egy más házhoz adták, ki ott nemskára meghalt. Az otthon maradt leány azonban nem tanulta meg szülői nyelvét, hanem a magáén beszélt mindig, sőt szülői s testvérei voltak kénytelenek az ő nyelvét megtanulni, hogy őt a vallásra s egyéb szükséges ismeretekre megtanítsák; és ez sikerült is, mert különben igen eszes teremtmény volt. Szülői halála után szolgáltni ment, de soha a magáén kívül más nyelvet meg nem tanult. Az ő nyelve azonban igen hiányos volt úgy nyelvtani szerkezetben, mint szövegségben, kivált az igék módjai s idei hiányoztakabban s

így beszéde közben igen sok jeleket kelle használnia. Férjhez soha sem kérte senki. — Most nemrég halt meg Irlandban.

△ (Az angol királyné utolsó születe alkalmával, vett-e magához chloroformot vagy sem?) E kérdéssel bibelődtek sokáig Londonnak egy orvosi, mind női körei. A chloroform beszívása által az ember öntudatlan állapotba jut, s nem érzi, ha keresztül fűrészelik is, s csak fölcusadásakor látja, hogy él-e még vagy meghalt? Snow ur, a királyné egyik orvosának egy orvosi lapban halála után kinyomott emlékirataiból kitűnt, hogy ő, t. i. Snow, az angol királynénak, midőn az 1853-ki ápril 7-én Lipót herczeggel lebetegedett, sajátkezűleg chloroformot adott be, ezt ismételte, midőn a királyné 1857-ki ápril 14-én Beatrix herczegnőt szülte. Dr. Snow ur azóta a királynén kívül sok más dalaon hajtá végre e műtétet szerencsés sikerrel, s Londonban most divatba jött, hogy a nők chloroformot szíznak be a lebetegedés válságos órájában — s a siker kedvezőnek mondatik.

+ (Grimm Jakab jeles német regéirőz) közelebb egy 8 éves leányka kopogtatott be, s e kérdést intézte hozzá: „Őn az, ki a szép regéket írta?” — „Igen, édes gyermekem, én és testvérem írjuk a házi regéket.” — „Ugy hát ön írta a regét az okos szabórol, melytől az én végződik, hogy ki e regét nem hiszi, egy tallért fizet.” — „Igen, azt is én írtam,” bizonylva a regérol, nagy kíváncsisággal várva, hogy ugyan mi lesz ebből? — „No lássa, szolt a kis leányka gyermeki őszinteséggel, én e történetet nem hiszem, mert egy szabó sohasem vehet nőül egy herczegnőt. A tallért most egyszerre meg nem adhatom, hanem egyelőre itt van egy garas; a többit majd kicsinyenkint megfizetem.” Képzheti az olvasó, mily kellemes perczeket okozott Grimmnek e jelenet. Miután a kis tamáskodót kellőleg fölvilágosította, garásával együtt visszaküldte szüleikhez, azon édes önérzettel, hogy fáradsága, melyet a szabórol irt regéjére fordított, meg van jutalmazva.

+ (A hajpor használatát) legelőször a troubadourok hozták divatba 1614-ben. Már 1795-ben Nagybritanniában 50 ezer fodrász volt, kik évenként 18,250,000 font finom lisztet használtak föl e czélra.

+ (Párisban nagyszerű hangverseny) ápril hóban. Kétszázhat francia zeneegylet fog benne közreműködni 7000 torokkal s mindenféle csengő-bongó hangszerrel. Ott lesz Franciaországnak valamennyi kántorja és flótása. Ez alkalomra Meyerbeer nagyszerű kardalt ír. ily óriási hangversenyt csak oly messziről lesz jó hallgatni, mint — Páristól Pest.

+ (Londonban egy társulat alakult), mely London külvárosait a belvárossal távirai hálózat által egyesíti, s e végett 100 táviró-hivatalt állít fel.

+ (Mi a szerkesztő?) Egy angol lap, a „Chambers Journal” következőleg jellemzi az irodalomnak ezen újabbkori napzámóit:

„A hírlapszerkesztőnek, mint a költőnek, születnie kell, mert legtöbb esetben semmiféle neme a nevelésnek sem teheti ily állás elfoglalására képessé az embert, ha csak születése óta magában nem hordozza az efféle irodalmi foglalkozás iránti érzéket s ügyességet. Azok száma igen nagy, kik egy „vezércikket” vagy más „irodalmi cikket” igen szépen és jól képesek megírni egy hírlap számára: de csak kevesen találkoznak, kikre a szerkesztés fővezetését lehesen bízni; kevesen vannak, kik az oda nem illőt, a mi majd minden közleményben befoglaltatik, azonnal felismerjék; kevesen vannak, kik jó választást tudjanak tenni, hogy a kiadott munkák ne csak egyeseknek tessenek, hanem az egész nemzetre nézve tanulságosak legyenek; kik kiválasztják, a mi nem magán érdekéért, hanem közérdekre van írva. Még kevesebben vannak azok, kik egy pillantásra képesek legyenek megítélni azon irodalmi és politikai anyagot, mely a hírlapnak kelendőségét biztosítja. Szóval: egy jó szerkesztőnek fő nehézsége s fő érdeme nem annyira abban keresendő, a mi lapjának hasábjain megjelenik, mint inkább abban, a mit azokból eltávolított. Szerencsés szerkesztők nem mindig nagy írók egyezersmind, hanem csak józan, ép eszű emberek, s épen ez egészséges eszük bírta őket arra, hogy keveset írjanak ön maguk, de annál többet olvasanak, ítéljenek, válogassanak, utasításokat adjanak, változtassanak, s azt, a mit mások írtak, figyelemmel kísérik.”

Színházi napló.

Péntek, jan. 7. „Lignerolles Luiza.” Dráma 5 felv. Írta Dinanz és Legouvé, ford. Tompa Imre. Régi híres darab, mely még most is megtartja vonzerejét.

Szombat, jan. 8. „Portici néma.” Opera 5 felv. Zenéjét szerző Auber. Ez estére Doppler Ferencz „Benyovszky” (előbb „Afanasia”) című operája volt kitűzve Ellinger javára, de Bratka rögtöni elrekedése miatt elmaradt, azért nem csuda, ha a szükségből előrántott „Portici néma” előadása nem volt kielégítő.

Vasárnap, jan. 9. A pesti jótékony nőegyesület álarcos tánczvizalma.

Hétfő, jan. 10. Jókainé javára, először: „Fiammina.” Dráma 4 felv. Írta Uchard Mario, ford. Csepregi Lajos. A jutalmazott művésznőt a közönség, mely nagyobb számmal is jelenhetett volna meg az elhíresült új francia első előadására, hosszas, szünni nem akaró tapsokkal fogadta. A darab tetszésben részesült s az előadás egyike volt a legösszevágóbbaknak, miket régóta láttunk e színpadon. A színész-életből merített tárgyat színészeink szeretettel játszották végig. Jókainé a czimszerepet játszotta.

Kedd, jan. 11. Tiefensee Sarolta k. a. első fölépteül: „Scyllai borbély.” Vig opera 2 felvonásban. Zenéjét szerzerzte Rossini. A vendégművésznő szívesen fogadtatott, bár úgy látszott, mintha nem a színpad, hanem a hangversenyterem volna tehetségeinek megfelelő működési tér.

Szerda, jan. 12. „Házassági három parancs.” Eredeti vigjáték 3 felv., dalokkal. Írta Szigligeti.

Csütörtök, jan. 13. Ellinger javára, részben új szereposztással, először: „Benyovszky.” Opera 3 felv. Zenéjét szerzerzte Doppler Ferencz.

Szerkesztői mondanivaló.

4252. Aleph. A kívánt helyre kézbesítettük; mi is inkább oda illőnek tartjuk.
4253. Lessi. Vettük s a szerint intézkedtünk. A korábbi levelet nem kaptuk.
4254. Üzimbörök közt. Ismét szép igyekezet, de nem közölhető mű. El nem fogadott verseket vissza nem küldhetünk; tessék egy másolatot otthon megtartani.
4255. Tótfalu. A „vidéki hírek”-től nem lehet eltagadni, hogy érdekesek, de oly természetiek, hogy nem lehet hozzájuk nyulnunk.
4256. Nyiregyháza, H. L. — A közleményt csak névalírással adhatnók ki, mi öné nézve talán nem volna kíváncs.
4257. Oláhfalva (Erdélyben). D. L. — Szívesen teljesítettük a megbízásokat; méltanylattal olvastuk, hogy ön úgy sarkantyuzza az előfizetőket, „mint Kakas Márton uram az ústokost.” Örvendünk, hogy a mindenféle adomáról nevezetes Oláhfalva is, a híres Hargita aljában, oly erős lépésekkel kezd már a mivelődés felé közeledni, s hogy annyi sok jó könyv sorog már a nép keze között, melyekben eddig efféleket csak igen ritkán lehetett látni. Ily ezelőki siettetésére mindenkor örömet ajánljuk fel közremunkálódásunkat.
4258. N.-Körös. M. S. — A kívánt versek folytatása következni fog.
4259. Ebendorf, Liptay Ede. Ön nyilvános köszönetet kíván mondani lugosi polgárnő Zvitatek asszonynak, ki múlt tavasszal szemgyulladás következtében teljesen megvakult ön három éves leányának, házi szerei által mindkét szemét folnyította, úgy hogy az azóta jól és tisztán lát. Azonkívül is számosan köszönik a nevezett asszonynak szemök világát. A használt szerek, ön szerint, leginkább kigyózsír és szegő. Egyeztetlen említjük meg e tényeket s ohajtjuk, hogy az illetők figyelme ide kiterjedjen. — Többi ohajtását szívesen teljesítjük, ha alkalmunk lesz rá.

4260. **Mező-Petri. S. J.** — A közlött költemény, mely az Aurorák idejében bizonyosan kellő méltánylásra talált volna, most már idejét túlélt. Külforma tekintetében ma más igényeket táplál a kritika s olvasó.

4261. **Kalmáncsa. K. L.** — Vettük a két arcképet s köszönetet mondunk érte.

4262. **Kun-Madaras. K.** — Ön azt kérdezi tőlünk: Miért vetik el kicsinylőleg maguktól gazdasági lapjaink a physica és chemia fölfedezéseit? s miért nincsenek e lapokban a jelesebb physiológok, vegyészek, mint Liebig, Stöckhardt, Wöhler stb. észleletei, kísérletei kimerítőleg ismertetve, s alkalmazva az okszerű földmívelés kívánalmaira? — E kérdések igen korszerűek, de azt hisszük, sokat tettek azok megfajtása körül gazdasági lapjaink eddig is, s még többet teendők ezentúl, hogy önöket a külföldi lapok járatásától fölmentse.

4263. **A czinkotai felszázados néptanító** szomorú helyzete. Valóban szomorító tények egy 80 éves, szeme világtól megfosztott és nagyot halló agg irányában, ki 55 évet töltött az iskola padjai között! — Mielőtt azonban e sötét képet közlőnk, szükségesnek tartanók, az illető egyházi hatóság útján kísérteni meg minden lépést, mi bizonyosan nem fog maradni siker nélkül. Addig is teljesen méltányoljuk a többiek aláírásával hozzánk érkezett felszólalást.

4264. **Minatitlan. (Mexico.)** Szives üdvözlétünket. A dec. 1-én kelt levél kezeink közt van. Washingtonban dec. 18-án adatott fel, 23-án New-Yorkban volt s jan. 6-án már Pesten olvastuk. Itt sokszor Szatmármegyéből is később kaptuk a leveleket.

4265. **Makrancz. Cz. Gy.** — Önnek igaza van. Bocsnatott kérünk a nyomdai hibáért. Ön példány egész évre van bejegyezve s úgy is fog elküldetni. (Kiadó hiv.)

4266. **Berkesz. Dr. F.** — A kérdéses munka, mint bizonyosan tudjuk, sajtó alól kikerült, de bizonyos akadályok miatt még szét nem küldhetett.

4267. **Ujévre.** Csak annyit értettünk belőle, mintha kínai nyelven volna írva. Levesbe igen jó lenne — zöldsgnek.

4268. **Bús Miska nótái.** A verselés könnyű, folyékony; de az a baj, hogy régi nóta, eredetiség nélkül. Egyébírát mi is „üdvteljes, boldog újévet“ kívánunk.

4269. **Zengzet.** Elolvasása derült hangulatba hozhatja az embert. Ime egy pár strófa:

„Az ekés föltúrta barázda élén
Az arany sármány futosása helyet
Zuzmarát görgetve lihegve lejtve
Ott fütöl a szél.“

„Mért hagyál minket kegyelet magunkra!
Ó dicső Természet, egedre a zord
Éjszak éles kardja hegyével érzük!
Metszte nevét föl.“

„D o b o“ ritkítja párját. A számtalan strófából csak kettőt legyen szabad idéznünk:

„Dühösködik Amháda pasha,
Tépelődik mint veszet;
Mind hiába, Mind hiába
A csata már elveszet.“

„Fel vitézim!!.. fel hős sereg!!!
Meg mutatja azt török,
Ha háromszor vissza vertek
Hogy negyedszer be török.“

A többi is mind ilyen szép és hibátlan. A versfüzet vékony fehér szalaggal van összevarva; csupán ez az, mi az egész füzetben kiállja a bírálatot.

Pesti hetivásár.

Január 11-én. — Ausztriai értékben.

Buza 3 ft. 72 $\frac{1}{2}$ kr., 3 ft. 64 kr., 3 ft. 49 kr.; rozs 2 ft. 22 kr., 2 ft. 10 kr., 1 ft. 98 kr.; árpa 1 ft. 75 kr., 1 ft. 70 kr., 1 ft. 67 $\frac{1}{2}$ kr.; zab 1 ft. 67 $\frac{1}{2}$ kr., 1 ft. 60 kr., 1 ft. 55 kr.; tengeri 1 ft. 90 kr., 1 ft. 75 kr., 1 ft. 66 kr.; egy pesti mérő; egy kenyér 1 ft. 25 kr., 1 ft. 5 kr., 80 kr.; egy zsák burgonya 1 ft. 25 kr., 1 ft. 5 kr., 80 kr.; egy darab borju 18 ft. 90 kr., 15 ft. 75 kr., 11 ft. 55 kr.; malacz 1 ft. 25 kr., 1 ft. 15 kr., 1 ft. 5 kr.; nyul 1 ft. 25 kr., 1 ft. 15 kr., 1 ft. 5 kr.; tojás 2 kr.; egy pár öreg tyúk 1 ft. 5 kr.; nyársralvó csibe 1 ft. 5 kr., 80 kr., 60 kr.; kappan 1 ft. 25 kr., 1 ft. 15 kr.; réce 1 ft. 65 kr., 1 ft. 45 kr., 1 ft. 25 kr.; lud 2 ft. 90 kr., 2 ft. 50 kr.; pulyka 4 ft. 20 kr., 3 ft. 15 kr., 2 ft. 50 kr.; 1 font borjúhús 26 $\frac{1}{2}$, 23 $\frac{1}{2}$, 20 kr.; 1 font sertéshús 26 $\frac{1}{2}$, 23 $\frac{1}{2}$, 20 kr.; nyers szalonna 34 kr.; hús 34 kr.; disznózsír 34 kr.; tehénzsír 66 $\frac{1}{2}$ kr., 60 kr.; vaj 66 $\frac{1}{2}$, 60, 52 $\frac{1}{2}$ kr.; repecz-olaj 34 kr.; lenolaj 34 kr.; egy iteje friss tej 8, 6 kr.; tejföl 34, 30 kr.; szilvápalinka 40 kr.; törkölypalinka 30 kr.; rozspalinka 26 $\frac{1}{2}$ kr.; szesz 30 kr.; ó-bor 20, 16 kr.; új-bor 14, 12 kr.; ser 10 kr.; eczet 10, 8, 6 kr.; borsó 10 kr.; lencse 10 kr.; bab 6 kr.; köleskása 6 kr.; árpakása 6 kr.; egy koszu veresbagyma 60, 40, 20 kr.; egy adag savanyu káposzta 12 kr.; egy mázsa széna 2 ft. 10 kr., 1 ft. 85 kr., 1 ft. 65 kr.; 100 kéve szalma 6 ft. 30 kr., 5 ft. 25 kr., 4 ft. 20 kr.; 20 darab tojás 40 kr. (P. N.)

Nyílt tér. *)

Tiltakozás. Tetszett bizonyos szentkatolnai *Paál Ferencz* nevű urnak „Magyar legény“ című népdalmat, — mely 1857-ik évi apr. 4-én a „Magyar Néplap“ 27-ik számában, később ugyan ezen évi szeptember elején *Költeményeim II-ik kötetében* is megjelent — *saját neve alatt*, István bácsi jelen évre szóló naptárának 143-ik lapján, „Székely népdal“ címmel, minden kommentár nélkül *sóráról sóra* kiadni; azon kis különbséggel, hogy ezen kezdő sor helyett: „Magyar helyen, az alföldön születtem“ ezt tette: „Székely székben, Háromszéken születtem“ s a versben több ízben előforduló „magyar“ szót mindenütt „székely“-re változtatta át.

En tiszta szívvel örvendek azon, ha netalán említett népdalom kedves testvéreink, a hazaszerető, vitéz székely nép között viszhangra talált, s csaknem másfél év alatt annyira elterjedt, hogy azt szentkatolnai *Paál Ferencz*

*) E rovatban közlött cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a Szerk.

rencz ur egy idei naptárban már székely népdal gyanánt mutathatta fel; de saját neve alatt, minden kommentár nélkül adni ki — illy merény előttem megfoghatatlan!

Kénytelen vagyok tehát ezen eljárás ellen, az irodalom érdekében ünnepélyesen tiltakozni, s megsugni az általam nagyra becsült vitéz székely népnek — ha netalán nem tudná — hogy *székely népdallá keresztelt dalom nem székely, de magyar földön, s nem szentkatolnai Paál Ferencz ur szívében született.* Nagy-Kőrös, jan. 9. 1859.

Losonczy László.

— **Igazolás.** Mult év majus havában Friebeisz István urtól előfizetési ívet kaptam a „*Déliab*“ című s 1859-re megjelenendő naptárra, aláírók gyűjtése végett, a mit én meg is tettem. Junius havában Pesten levén dolgom, az ívet az aláírók neveivel, személyesen adtam át Friebeisz ur irodájába. Ezután még mielőtt a nevezett naptár megjelent volna, nekem Mura-Szombatból — hová címzendők voltak a példányok nevem alatt — rögtön el kelle utaznom jelenlegi tartózkodási helyemre. Elutazásom gyorsan menvén végbe, e miatt még néhány sürgős végzendő dolgaimat sem teljesíthettem; így történt az is, hogy a nevem alatt oda címzendő naptár-példányokat másnak rendelkezésére bízni — a kiosztás és a pénzbeszedés végett — elfeledkeztem, csak néhány hó múlva elutazásom után tudósítottam Szegedről egy ottani urat, ki e naptárra szintén aláíró volt: hogy a példányokat kinek ossza ki, és a pénzt utánam hová küldje el, hogy én aztán azt tüstént rendeltetése helyére küldhessem. — Történetesen az általam fölkért ur sem volt honn, s így a dolog illy sokára maradt. Ezen időközben azonban, még mielőtt a pénzt megkaptam volna, a mint hallom, Friebeisz ur eltűnt, ez okból tehát, s miután a pénz kezemben van, kérem mind azokat, kik eme pénzhez igényt tartanak, nevöket és lakásukat velem akár nyilván, akár magán uton tudatni, hogy a nevezett összeget kezükhöz szolgáltatassam. Ennyit véltem szükségesnek nyilvánítani az illetőknek késedelmezésemért s magam igazolása végett; rajtam nem mult, s mint eddig, úgy ezután is becsületesen kívánok minden ügyben eljárni. Kelt Oroszlámon, január 7-én 1859.

Aguszich Imre.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	☉ Nap-		Izraelit. naptár	☾ Hold-	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
Január			Jan. (ó)		Sebat		
16 Vasárnap	B2 Jéz. sz.n.	B2 Géza	4 D 70tanit	7 43	4 37 11	1 18	5 34
17 Hétfő	Antal rem.	Antal r.	5 Theophan	7 42	4 39 12	2 27	6 42
18 Kedd	Péterróm.sz	Piroska	6 Epiphan	7 41	4 40 13	3 55	7 34
19 Szerda	Kanut. Márth	Sára	7 Ker. Ján.	7 41	4 42 14	5 24	8 11
20 Csütört.	Seb. és Fábán	Ózseb	8 György	7 40	4 43 15	6 54	8 40
21 Péntek	Ágnes szüz	Ágnes	9 Polieuctus	7 40	4 44 16	8 16	9 1
22 Szomb.	Vincze vért.	Vincze	10 Nissai G.	7 39	4 45 17	9 36	9 20

Holdnegyed: ☾ Holdtölte 19-én 1 óra 39 perczkor reggel.

TARTALOM.

Bacsinszky András (arckép). Dudinszky Vazul. — A herczeg solyma. Szász Károly. — Villám Bandi, a rengeteg fia (folyt.) Erdélyi József. — Mátyás király fenmaradt holmije Bécs-Ujhelyben (képpel). — Hajdu-Dorog (képpel). Takács Ede. — Mikép táplálkozik az emberi test? (vége). Dr. Kun Tamás. — Vadászjelenet Surinamban (képpel). — Agarász-élet, közli Mindszenti II. A hajtás. — **Tárház:** Kakas Márton a színházban. — Színészet, irodalom s közszellem Szegeden. — Az irodalompartolás. — Irodalom és művészet. Köztársaságok, egyletek. Jótékonyaságok. Mi újság? Egyveleg. Színházi napló. Szerkesztői mondánivaló. Pesti hetivásár. Nyílt tér. Heti naptár.

A **Politikai Ujdonságok** 2-ik számának főtartalma: Napoleon császár szavai az ujévi üdvözlések alkalmával. A szerb mozgalmak. Heti krónika. Legelő-elkülönzés és az előjáróság Békésen. A debreczeni polgármester 1858. évi jelentéséről. Ér-kávási levél. Rendes rovatok. Sorshuzások: Como-rente papírok. Hiteljegyek (Creditlose) stb.

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK

1859-dik évi folyamára.

Előfizetési feltételek: A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok (Buda-Pesten házhoz hordva vagy vidékre postán küldve)

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre (január—decemberig) . . . 8 ft. pengő vagy 8 ft. 40 kr. ujjben.
Félévre (január—juniusig) 4 „ „ „ 4 „ 20 „ „

☞ A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik. — Tíz előfizetett példányra egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala
(egyetem-utca 4. szám.)

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert** (lak. uri-utca 12. sz.)